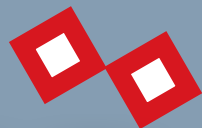

HRVATSKI PLANINAR

ISSN 0354-0650

GODIŠTE **111**

ČASOPIS HRVATSKOGA
PLANINARSKOG SAVEZA
izlazi od 1898. godine

3

OŽUJAK
2019

HRVATSKI PLANINAR

ČASOPIS HRVATSKOGA PLANINARSKOG SAVEZA

»Hrvatski planinar« časopis je Hrvatskoga planinarskog saveza. Prvi je broj izašao 1. lipnja 1898. Od 1910. do 1913. tiskao se kao podlistak naziva »Planinarski list« u časopisu »Vijenac«. Od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. časopis nije izlazio, a od 1949. do 1991. izlazio je pod imenom »Naše planine«. Časopis izlazi u jedanaest brojeva godišnje (za srpanj i kolovoz kao dvobroj).

Nakladnik

Hrvatski planinarski savez
Kozarčeva 22
10000 Zagreb
OIB 77156514497

Pretplata i informacije

Ured Hrvatskoga
planinarskog saveza
tel. 01/48-23-624
tel./fax 01/48-24-142
e-mail: hps@hps.hr
http://www.hps.hr

Uredništvo

E-mail adresa za zaprimanje članaka:
hrvatski.planinar@hps.hr

Grafička priprema

Inkunabula d.o.o., Zagreb

Tisak

VŽ2 graf d.o.o., Velika Gorica

ISSN 0354-0650

Glavni i odgovorni urednik

Alan Čaplar
e-mail: caplar@hps.hr
tel.: 091/51-41-740

Urednički odbor

Darko Berljak
Vlado Božić
Goran Gabrić
Ivan Hapač
prof. dr. Darko Grundler
Faruk Islamović
Krunoslav Milas
Radovan Milčić
prof. dr. Željko Poljak
Robert Smolec
Damir Šantek
Klara Jasna Žagar

Lektura i korektura

Željko Poljak
Robert Smolec
Radovan Milčić
Goran Gabrić

Pretplata

Godišnja pretplata za Hrvatsku

iznosi **150 kuna**. Pretplata se uplaćuje na žiro-račun Hrvatskoga planinarskog saveza HR4123600001101495742, pri čemu na uplatnici ili u obrascu za plaćanje putem interneta, u rubrici »Poziv na broj«, treba biti upisan Vaš pretplatnički broj.

Godišnja pretplata za inozemstvo

iznosi 35 eura, a uplaćuje se na račun BIC ZABA-HR2X 25731-3253236, uz poziv na pretplatnički broj.

Cijena pojedinačnog primjerka

je 15 kuna (+ poštarina).

Vaš pretplatnički broj otisnut je uz Vašu adresu, koja je nalijepljena na omotnici za slanje časopisa. Nakon uplate i evidentiranja u HPS-u, na naljepnici možete vidjeti naznaku o obavljenoj uplati.

Kako se pretplatiti

Zainteresirani za pretplatu na časopis trebaju se telefonom, elektroničkom poštom ili pismom javiti u Ured Hrvatskoga planinarskog saveza (hps@hps.hr, 01/48-23-624, 01/48-24-142). Godišnja pretplata se odnosi na kalendarsku godinu, pa novi pretplatnik nakon uplate dobiva sve brojeve tiskane u tekućoj godini. Pretplata se automatski produžuje na sljedeću godinu, do opoziva. S prvim se brojem u novoj godini pretplatnicima fizičkim osobama šalje uplatnica za pretplatu, a pretplatnicima pravnim osobama računi.

Pretraživač i digitalni arhiv

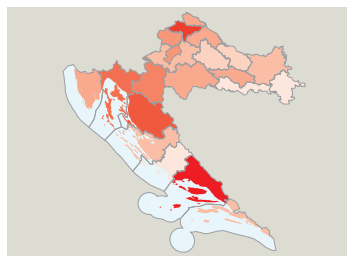
Stari brojevi »Hrvatskog planinara« u PDF formatu te tražilica s bibliografijom časopisa dostupni su na internetskoj stranici časopisa te na DVD-u u izdanju HPS-a.

h t t p : / / w w w . h p s . h r

Suradnja u časopisu

Prilozi se mogu slati posredstvom elektroničke ili redovne pošte. Prednost imaju prilozi sa zanimljivim temama koji su popraćeni boljim izborom ilustracija. Slike se mogu slati u digitalnom formatu (elektroničkom poštom, na CD-u ili DVD-u, u originalnoj veličini (bez smanjivanja), ali ne unutar Word dokumenata). Uredništvo zadržava pravo kraćenja i uredničke obrade tekstova. Stavovi i mišljenja suradnika iznesena u časopisu nisu nužno stajališta Hrvatskoga planinarskog saveza i Uredničkog odbora.

108 Potrage**116** Statistički pokazatelji
o našem članstvu**119** Put u Arovu krunu**124** Putovanja i usponi koji nas
obogaćuju

Sadržaj

Članci

108 Potrage

Vinko Prizmić

116 Statistički pokazatelji o našem članstvu

Alan Čaplar

119 Put u Arovu krunu

Edita Ciglencečki

124 Putovanja i usponi koji nas obogaćuju

Ivana Kasum

128 Vladar Julijskih Alpa

Danijel Simonetti

133 Olimp, božanska planina

Feručo Lazarić

136 Nemam vremena

Ivan Hapač

139 Proljetno buđenje na stazama Papuka

Valentina Bušić

142 Kišni Vlašić i sunčani Lisac

Željko Vinković

145 Riječ-dvije o Planinarskom klubu Gojzerice iz Splita

147 In memoriam: Tomislav Sablek (1925. – 2019.)

148 Nova izdanja: Predstavljeni vodič, dnevnik i zemljovid Istarskog planinarskog puta

149 Vijesti: Na 21. Vincekovom pohodu više od 3500 sudionika, 25 godina planinarstva u Belišću, 170 planinara na Ivanečkoj planinarskoj obilaznici, 9. Planinarska noć u Ivancu, 3. Novogodišnji planinarski »palačinka« pohod na Špičasti vrh, O podrijetlu imena Dinara

155 Kalendar akcija

Tema broja

Statistički pokazatelji
o našem članstvu

Naslovnica

Hrvatski alpinisti na
sjevernom vrhu Ušbe (Kavkaz),
foto: Rene Lisac

Potrage

HGSS je i služba traganja, a ne samo spašavanja

Vinko Prizmić, Split

Područje djelovanja Hrvatske gorske službe spašavanja su planine i prostori izvan naselja i javnih prometnica pa u početku gotovo sve naše akcije spašavanja imaju elemente potrage i lociranje mjesta gdje se unesrećeni nalazi. Zato je HGSS-a i smisleno, ali i zakonom definiran kao služba traganja i spašavanja.

Vrlo je često razlog pozivu HGSS-u na intervenciju činjenica da se netko nije na vrijeme vratio kući. Ne zna se razlog ni je li posrijedi nesreća pa ako i jest, ni kada se ni kakva, a posebno ne gdje se dogodila. Čak i kada neposredno dobijemo poziv od izgubljene i (još uvijek) neozlijeđene osobe, ona najčešće ne zna objasniti svoj položaj, ali je posve sigurno da treba pomoć, jer u planini ili na otvorenom zasigurno neće preživjeti bez vode, hrane i zaštite od nevremena, studeni ili zbog neke opasnosti kojoj je izložena. I zato možemo zavidjeti našim kolegama iz drugih službi čije su područje djelovanja prometnice i drugi urbani prostori. Oni na intervenciju izlaze s mnogo više podataka, poput adrese na kojoj se nalazi čovjek koji treba pomoć ili, primjerice, znaju točno da se na sedamnaestom kilometru ceste između Splita i Sinja dogodila neka prometna nesreća i slično.

U više od trećine svih naših potraga nemamo ni približnu lokaciju i dok neke druge akcije traju po nekoliko sati, potrage znaju potrajati danima i tjednima, a to iscrpljuje. U prvoj fazi intervencije su uvijek hitne, jer ne znamo sudbinu nestale osobe koja je vrlo vjerojatno životno ugrožena. No, čak i nakon određenog vremena, kada je vjerojatnost da je nestala osoba još živa vrlo mala ili ne postoji, i tada potrage imaju smisla, jer postoje i moralni, pravni i drugi razlozi te potreba da se rasvijetli sudbina osobe koja ima svoju obitelj i nekoga kome je važna.

Potrage znaju biti toliko složene da mogu postati i posve uzaludne. Potrebno je slagati slagalicu od krhotina tragova, nepotpunih i neprovjerljivih informacija ili tek pretpostavki pa se ponekad i sami osjećate izgubljeno, tražeći neki

smisao kojim bi makar suzili područje pretraživanja. I fizički i organizacijski to je dugotrajno, višednevno i mukotrpno pretraživanje, najčešće teških terena s mnogo ljudi, koordinacijom najrazličitijih resursa, helikoptera, komunikacijskih problema, evidentiranja rada na terenu, analiza informacija, planova koji se mijenjaju iz sata u sat sukladno pritoku novih informacija koje su često tek samo glasine. Za čitavo vrijeme treba osigurati logistiku, sustav veza, zamjenu izmorenog ljudstva, održavati odnose s drugim službama, obitelji i medijima. Zato su potrage nesumnjivo najsloženija i najintrigantnija zadaća u HGSS-u. To ne znači da su druge specijalnosti gorskog spašavanja lake i jednostavne, ali se radi o intervencijama uglavnom manjih ekipa s razmjerno jasnom zadaćom. Kod potraga je u jednakžbi puno više nepoznanica i to su organizacijski, taktički i strateški zadaće najviše razine, koje lako mogu prerasti u bezglavu konfuziju i kaos uz trošenje besciljnih i neujedinjenih, vrijednih resursa, s tragičnim neuspjehom.

Na sreću, HGSS danas predstavlja svjetsku izvrsnost u potragama, iza koje stoji iskustvo velikog broja potražnih akcija. U stotinama sam i sam sudjelovao i mnogima sam i kao pročelnik HGSS Stanice Split i kao pročelnik Službe, i upravljao. Neke su bile i uzaludne i iscrpljujuće, no najčešće su bile uspješne, a u mnogima od njih sam i osobno pronašao nestale osobe. To ne pripisujem šestom čulu i nekim svojim izvanrednim sposobnostima, nego činjenici da sam

se možda više trudio, bio uporniji ili možda s više pažnje analizirao informacije, učio i pratio iz iskustva drugih. Još davno, kad sam ušao u gorsku službu spašavanja, deklarirao se biti spašavateljem i ljudima pomagati, shvatio sam da su mi uzaludna sva druga znanja i vještine ako ne znam pronaći čovjeka koji me životno treba. Bez toga moje djelovanje gubi smisao. Možete biti primariusi pružanja medicinske pomoći, čak i čudotvorci koji mogu oživjeti mrtve, možete biti najbolji alpinist i gorski spašavatelj svijeta koji može ljude »iščupati« iz svake opasnosti, ali ako ne znate gdje se nalazi osoba koja vas treba, odjednom sva ta znanja i sposobnosti postaju posve beznačajni. Tako postajete beskoristan i nemoćan svjedok ljudske boli, glasnik loših vijesti, ubojica nade za obitelji koje će za svoje voljene biti uskraćene čak i za utjehu groba.

U mojim počecima djelovanja u HGSS-u, jedna me potraga duboko potresla. Snijeg je djeci iz Dalmacije uvijek velika radost pa je skupina dječaka iz Solina, kako smo kasnije saznali, željna igre na upravo palom snijegu, krenula prema obližnjem Kozjaku s namjerom da se po grebenu prošetaju do planinarskog doma. Jedan dječak je imao samo 8 godina, drugi 10, a treći, najstariji tek 11. Najmlađi dječak na tom putu izgubio je i cipelicu pa su se dječaci odlučili što prije spustiti s grebena. Tako su se zatekli usred litice. Istovremeno, kako se spustila noć, a djeca se nisu vraćala kući, roditelji, mještani, policija i vatrogasci pokrenuli su grozničavu potragu. No, gorsku službu sve do podneva sutrašnjeg dana, nitko nije zvao. Tek tada je pozvan i HGSS i u popodnevnom satima smo ustvrdili da se djeca nalaze u litici Kozjaka. Noć su proveli bdijući nad najmlađim prijateljem, a kada su vidjeli da je mrtav, u jutarnjim satima počeli su se spuštati po skliskoj stijeni i u tom trenutku oba dječaka su pala. Jedan se srećom uspio uhvatiti za neku granu u litici i njega smo jednog uspjeli spasiti, dok je drugi smrtno stradao i njegovo beživotno tijelo našli smo u podnožju stijene. Tijelo trećega, najmlađeg dječaka pronašli smo u sredini barijere na polici. Tijekom noći se smrznuo. Otvorenih očiju.

Kao mladi spašavatelji osjećali smo nemoć i bijes noseći ta mala beživotna tijela neutješnim roditeljima i rodbini. Do u detalje smo analizirali

događaj. Je li se mogao izbjeći tako strašan ishod i kako? Odgovor je bio jednoznačan – da su djeca na vrijeme locirana, sve troje bilo bi živo, jer najmlađi je dječak preminuo u ranim jutarnjim satima, a drugi su pali tek nekoliko sati poslije. Ne može se reći da roditelji i mještani, vatrogasci i policija nisu imali najsnažniju želju da se djeca pronađu i spase, i cijelu noć su ulagali velike napore, no na žalost na krivom mjestu i uzalud. Jer sama želja stotina ljudi bez znanja i vodstva, ne može spriječiti tragediju. Tada sam shvatio da je organiziranost, znanje, tehnika traženja i upravljanje s takvim akcijama jedna od najvrednijih sposobnosti što ih GSS uopće može imati. Stalno sam nastojao učiti o tome, analizirati iskustva drugih i tako sve do jednog događaja koji je pokrenuo posve nov i drugačiji pristup potragama u HGSS-u.

Bila je to potraga na Mosoru za nestalim narednikom međunarodnih snaga IFOR-a koje su te 1996. boravile u Hrvatskoj. Nakon vojnih manevara, narednik se nije vratio s terena pa je pokrenuta velika potraga helikopterima i sa stotinama tragača, no ni nakon dva i pol dana ona nije dala rezultat. Jedan naš spašavatelj konačno je uspio pronaći iscrpljenog narednika u nekoj vrtači s druge strane mosorskog grebena. Narednik je već napisao i oproštajno pismo, jer je popio svu vodu, pojeo hranu i ispucao svu municiju u pokušaju da skrene pažnju na svoj položaj. Uslijedila je zahvala britanske vlade i vojske i kada je 1997.

Prvi potražni psi u HGSS-u prije dvadesetak godina

u Hrvatsku, u sklopu akcije »Operation Florian« i pomoći Hrvatskoj netom izašoj iz rata, voditelj te zaklade Sir Steve Owen Hughes zapitao što bi nam najviše koristilo kao pomoć i, nakon što sam dobro razmislio, iskreno sam mu odgovorio: »U stijenskom, speleološkom spašavanju i zapravo u svemu smo jako dobri i uspješni, ali najveći problem su nam potrage. Tu se često vraćamo neobavljenog posla.« Naravno, usput sam mu napomenuo da bi nam i koji terenac »land rover« dobro došao. Nije prošlo ni dva mjeseca, a iz Britanije nam je došao, sada već stari prijatelj i iskusni dreser i spašavatelj, David Jones. Slijedom moje konstatacije o potragama, umjesto land rovera, došao je s prijedlogom o doniranju dva psa s pripadajućom obukom za njih i vodiče.

Znali smo da su psi vrijedni resursi u potragama, ali kako u redovima HGSS-a naći ljude koji bi pristali biti njihovi vodiči? To je tada u redovima HGSS-a bilo toliko »ispod nivoa« da smo vodiče morali potražiti izvan redovnog članstva, među suradnicima GSS-a. Program pomoći i obuke sastojao se od odlaska u Wales te nastavka obuke u Hrvatskoj. I tako smo se domar planinarskog doma na Mosoru, Božo Radelja, planinar

Željko Cikatić i ja, uputili na put u Ujedinjeno Kraljevstvo. U desetodnevnom boravku u Britaniji, o čemu sam svojevremeno pisao u »Hrvatskom planinaru«, oni su se upoznali sa svojim budućim psima – kujicom Dijanom i border colliem Manstonom, koji su dobili imena po donatorima, princezi Dijani i vojnoj zrakoplovnoj bazi Manston, kojoj je izgubljeni narednik i pripadao. Obilazili smo sve njihove spasilačke institucije – obalnu stražu, RNLI (Royal National Lifeboat Institution), Cliff rescue, policiju i, naravno, MRS (Mountain rescue service). Taj je boravak bio iznimno koristan, jer sam se imao prilike upoznati s organizacijom i njihovim sustavom te zbog važne činjenice da se velik dio tog sustava temelji na volonterima poput nas.

Tijekom jednog posjeta nacionalnom parku Snowdonia i posjeta bazi MRS-a, zatekli smo se usred potrage za nestalom osobom. U maloj prostoriji s radio vezom, tada nama nepoznati »search manager« Clive pojašnjavao je akciju koja je u tijeku, korištenje resursa među kojima i helikoptera RAF-a, po fazama i razložnoj metodologiji. Onako usput pokazao mi je knjigu koju je držao u ruci – »Search and Emergency«. Upijao sam njegove riječi, sustavnost, argumentiranost svakog provedenog postupka i uspoređivao ih s našim dotadašnjim improvizacijama i nespretnostima, a listanjem knjige shvatio sam da je to dragulj i da je sjajno da nešto takvo postoji.

Znajući da slijedi drugi dio pomoći i njihov boravak u Hrvatskoj kada će se psi Dijana i Manston službeno predati splitskom GSS-u, zamolio sam Davea i Clivea da za potrebe naše Komisije GSS HPS-a organiziraju tečaj o upravljanju u potragama. Kao tadašnji pročelnik HGSS Stanice Split, inicirao sam zbor spašavatelja na Mosoru, kojem su nazočili i predstavnici drugih stanica i predstavnici policije, a prethodno smo preveli dijelove knjige »Search and Emergency«, te svojevrzne »kuharice«, prepune korisnih recepata za potrage. Mosor je tih dana vrvio od GSS-ovaca, ali dolazak prvih potražnih pasa u Hrvatsku nije protekao u odobravanju. Jedan dio članstva pse je dočekao s podsmjehom i negodovanjem, smatrajući degradirajućim dijeliti status u GSS-u sa životinjama.

Tako je započelo mukotrpno uvođenje potražnih pasa u GSS, ali i novog sustavnijeg pristupa organiziranju potraga, provođenju redovitih

Počeci rada s potražnim psima u HGSS-u - David Jones s psom Manstonom

U potrazi

tečaja za voditelje potraga i članove i svega što je s vremenom rezultiralo danas vrlo uspješnom potražnom GSS statistikom. Uz druge zaslužne kolege, prvi koji su se zdušno prihvatili usvajanju i prenošenju tih znanja i kojima trebamo zahvatiti za takvu statistiku, bili su pok. Hrvoje Dujmić i Frane Bebić. Nakon što sam preuzeo dužnost pročelnika Službe, formirali smo niz stručnih komisija, a među njima i Komisije za potrage po uzoru na ICAR (International Commission for Alpine Rescue, međunarodna asocijacija službi gorskog spašavanja) i ubrzano razvijali sposobnosti u svim oblicima spašavanja, pa i potragama.

No, to s psima nije odmah dalo rezultate. Krivica, naravno nije bila u psima nego u njihovim vodičima koji nisu ozbiljno shvatili zahtjevnost svoje uloge. Nakon prvog neuspjelog projekta, Stanica Split je konačno našla spašavatelja koji će odgovorno raditi sa psom. Bili su to Frane Bebić i njegov pas Riki, koji je također završio nesretno, jer su ga tek što je počeo davati rezultate, otrovali lovci na Mosoru. Došla je kujica Megi, a zatim je s psima intenzivno započela raditi karlovačka stanica, zatim riječka, a poslije i drugi.

Tim pionirima, tada prezrene »pasje komisije«, nije se u to doba bilo lako nositi s podsmjehom i šalama GSS-ove »aristokracije«, no oni su strpljivo gradili tu sposobnost, odlazili u Sloveniju i na druga mjesta po Europi i nakon punih 6-7 godina od nespretnih početaka, najprije stidljivo, u vidu priznanja s međunarodnih treninga, a zatim i snažno počeli bilježiti prve rezultate. Kad je pas

Odlazak na potražnu akciju

Hosan sa svojim vodičem, sadašnjim pročelnikom HGSS-a Josipom Granićem, našao trogodišnje dijete u velikoj potrazi u Deževcima kraj Požege, upravo je taj pas tad proglašen osobom godine i to je bio prvi »Ponos Hrvatske« kojega je posredno HGSS zavrijedio.

Unatoč činjenici da pas može zamijeniti desetke ljudi na terenu i naći i ono što nije vidljivo oku spašavatelja, čak i kada su rezultati postali posve očiti, u nekim sredinama još uvijek postoji nevoljkost njihovog uvođenja u Službu. No, da je njihova uloga danas, nakon 22 godine od prvih početaka, neosporna, potvrđuju rezultati, ali i šaljiva i iskrena izjava jednog spašavatelja da se kao gorski spašavatelj osjeća inferiorno naspram potražnog psa zahvaljujući kojem je već neposredno spašeno čak šest života.

Postupno smo obuku unapređivali, širili i neprestano napredovali, tako da se danas naši

vodiči i psi često pozivaju u međunarodnu pomoć ili kao instruktori i suci pri osposobljavanju drugih službi u svijetu. Uz druge vrijedne kolege, posebno treba istaknuti da su za rad s psima zaslužni nekadašnja naša članica, a sada međunarodna instruktorka Andrea Pintar, Alen Zorić i danas istaknuti instruktorka u ICAR-u gorski spašavatelj Neven Putar.

Usporedno s razvojem toga danas neupitnog resursa, provodilo se redovito osposobljavanje voditelja potraga i svih pripadnika, usvajanje specifičnih znanja o potragama, statistike, taktike upravljanja, digitalna kartografija, GPS-ovi, nove tehnologije, dronovi, termovizija i drugo. Radoznalo smo učili od najboljih, a sada najbolji uče od nas. Unatoč činjenici da HGSS nikad nije raspolagao velikim financijskim sredstvima, ono čime smo raspolagali uvijek smo nastojali usmjeriti u ljude, nova znanja i sposobnosti, što je uključivalo i opremu koja je značajno mogla doprinijeti našoj učinkovitosti. Samo nekoliko mjeseci nakon što je na jednom od kongresa svjetske asocijacije ICAR predstavljeno specijalno zapovjedno vozilo za upravljanje potragama opremljeno sofisticiranom opremom, radio vezom, GPS uređajima i sustavom za praćenje rada na terenu, razvili smo i usavršili vlastito zapovjedno vozilo. Ono je postalo vrlo vrijedan alat u organiziranju većih potraga, ali i drugih velikih akcija na kojima je trebalo koordinirati rad većeg broja ljudi i resursa na terenu. U Hrvatskoj su druge službe poput MUP-a, vatrogastva ili Državne uprave za zaštitu i spašavanje, prva slična vozila razvili znatno kasnije. Započeli smo i s projektom izrade sigurnih zemljovida i s digitalnom kartografijom, usvajanjem novih znanja i programa koji obrađuju prostorne podatke. Helikopteri su nam već standardno sredstvo za potrage i taj nam je alat omogućio niz vrlo uspješnih spašavanja. Učinkovitost je znatno uvećana nakon uvedene prakse zajedničkih, višestaničnih potraga, korištenjem zajedničkih kapaciteta i najboljih sposobnosti, zajedničkih resursa i zajedničkog vodstva. Uspostavili smo suradnju s drugim institucijama, s mobilnim operaterima pri lociranju mobitela i štošta drugo. Danas HGSS ima i Odjel bespilotnih letjelica koji raspolaze flotom dronova i osposobljenih specijalista, koji su prošle godine bili pozvani u Bruxelles da i drugima prezentiraju naš

Uvježbavanje potražnog psa

Dio obuke potražnih pasa i njihovih vodiča u HGSS-u

način rada. U sklopu EU projekta i putem donacija, nabavljali smo vrijednu opremu, surađujemo sa znanstvenim i drugim institucijama i razvijamo projekte koje unapređuju sposobnosti za potrage.

Zahvaljujući potragama, HGSS je razvio i sposobnost upravljanja sa svojim i tuđim resursima i u drugim velikim akcijama, poput velikih nesreća i katastrofa. Sve ove novotarije izazivale su otpore kod pojedinih tradicionalista, no one su znatno unaprijedile naše sveukupne rezultate i itekako su se isplatile, jer je spašavanje ljudskih života misija u kojoj se trebaju upotrijebiti baš sva raspoloživa sredstva koja mogu spriječiti tragičan ishod. To je jedini smisao spasilačkih službi. Srećom danas, upravo zbog potraga, HGSS itekako ima smisla, jer je baš u tome iznimno učinkovit. Za to treba zahvaliti dosadašnjim pročelnicima Komisije za potrage i lavine HGSS-a Frani Bebiću, Alenu Zoriću i drugim vrijednim članovima.

Potrage su od frustrirajuće iscrpljujuće zadaće posve neizvjesnog ishoda postale najveći izazov suvremenog gorskog spašavanja. Stručnost i žar kojim naši mladi spašavatelji rješavaju misterije nekog nestanka, traže i razvijaju nove alate,

analiziraju rezultate i rade na terenu, jednostavno impresionira. Danas i svi drugi u međunarodnoj asocijaciji ICAR ultimativno usvajaju nova znanja i razmjenjuju iskustva i spoznaje, jačaju kapacitete i organizaciju i sve što ih čini učinkovitijima. No, treba priznati da su potrage i ranije imale svoju važnost u toj asocijaciji, tako da su iz te specijalnosti potekli mnogi čelnici nacionalnih gorskih službi pa čak i nekoliko predsjednika ICAR-a, poput Martina Shorija i Tonija Graba.

Ovu priču o potragama želim dodatno osvijetliti na malo drugačiji način, jer vrijednost potraga nije samo u neposredno spašenim ljudskim životima. One imaju i dodatnu dimenziju i, premda troše najviše ljudskih i drugih resursa, istovremeno generiraju i najviše ljudskosti. One najviše senzibiliziraju i pojedince i društvo, jer nisu neki ekskluzivan spasilački i kratkotrajni čin nego su najčešće ljudske drame koje traju i ostavljaju mogućnost izbora i uključenosti svima koji žele doprinijeti sretnom završetku. Makar i mentalno, a ponekad čak i djelatno na terenu.

Budući da je HGSS, temeljem službenih Standardnih operativnih procedura, nositelj i

Potražni pas i gorski spašavatelj – nezamjenjivi partneri i prijatelji u svim situacijama

Frane Bebić i pas Riki

koordinator traganja i spašavanja na kopnu i da se ponekad mora u potragu uključiti veći broj ljudi, često budem zatečen spremnošću pojedinaca i čitavih zajednica koje silno žele pomoći. Ljudi na godišnjem odmoru, umjesto na plažu, po jarkoj se žezi priključuju potrazi. Mještani ili radnici između dva posla ili smjene prilaze i traže da im dodijelite zadatak. Ovoga je ljeta u potrazi za austrijskim planinarom došao čovjek iz Zadra na motoru na Rab samo da bi se priključio potrazi, a nepoznati turist, inače pilot motornog paraglidera, uporno je tražio da mu dodijelimo područje koje treba nadletjeti. Ta kohezijska sila koja spaja međusobno nepoznate ljude oko tuđe nesreće je i poruka da bespomoćnost i ravnodušnost nisu jedina opcija. To dopire do svijesti sve većeg broja ljudi i na kraju uvećava vrijednost svačijeg života. Jer ljudima, kada im je teško, ne treba sažaljenje, još manje ravnodušnost. Treba im pomoć, a obiteljima potpora, kao dragocjena potvrda da su njihovi bližnji važni i utjeha da nisu sami. Kada je riječ o turistima, to je i snažna poruka o iskazanoj brizi domaćina koja se na turističkom tržištu

itekako honorira. No, ni sudionici u potragama ne ostaju bez neke svoje, doduše nematerijalne, ali vrijedne dobiti.

Pogrešno je misliti da članovi HGSS-a i svi ti volonteri nemaju drugog posla nego jurišati na akcije i izlagati se naporima i opasnostima. Planinarima je to lakše razumjeti, jer znaju da motiv može biti sam izazov, a nagrada onaj dobar osjećaj kada ste ponosni na sebe, jer ste recimo uspjeli odskijati niz strmu padinu, popeti se na vrh ili napraviti zahtjevnu turu. I to je vaša intimna, dragocjena ali posve nematerijalna dobit zbog koje ste spremni na napore, odricanja pa i izlaganje nekim rizicima. Spasiti nekome život ili pomoći ljudima vrijedan je cilj i izazov. Ljudi koji to razumiju, imaju potrebu da ne budu ravnodušni, jer se ne osjećaju dobro ako ništa ne čine. Tada to postaje i njihova potreba, vlastiti izbor, nešto kao moranje bez ičije tuđe prisile. Baš takvi se sve više uključuju u rad ispostava HGSS-a i priključuju potragama, a svoje oskudno slobodno vrijeme i svoje osobne dobiti i planinarske ciljeve zamjenjuju radom na korist drugih.

Ali to nije neka posebnost samo planinara i HGSS-a, jer empatiju ili sućutnost imaju u većoj ili manjoj mjeri svi ljudi. Empatija zna biti neracionalna i često se materijalno ne isplati. Ona je razlog što bakice diljem svijeta izdvajaju od svoje male mirovine priloge za poplavljene ili gladne, empatija je razlog da tim bakicama pomožemo i ustupamo im mjesto u autobusu. Empatija je velika energija koju potrage masovno stvaraju na dobrobit svih i energija na kojoj se temelje sve spasilačke službe. Jer onaj tko ima sposobnost izići iz vlastitog sebe i staviti se u ulogu onog tko treba pomoć, s lakoćom će steći i sve druge sposobnosti i sve druge vještine i neće odustati od teškoća. To je najveća snaga HGSS-a. Zato i u potragama HGSS nema samo ulogu izvršitelja, nego je putokaz drugima, primjer kojem se vjeruje i koji se slijedi. Zato su potrage puno više od teškog posla, a spasioci i svi dobri ljudi koji sudjeluju u njima, mnogo su više od spasilačkih resursa.

Ovog ljeta odvijala se iscrpljujuća potraga za britanskim planinarom koji se izgubio na otoku Mljetu. Zahvaljujući upornosti spašavatelja, nakon punih pet dana potrage, Britanac je pronađen na izmaku snaga, ali živ. Kada me je pročelnik HGSS Stanice Dubrovnik Mario Begić nazvao da me obavijesti o tome, vijest me je s nekolici- cinom drugih kolega zatekla u jednom kafiću. Na čuđenje prisutnih, svi smo se digli na noge i kriknuli, baš onako kao kada naši nogometaši zabiju pobjedonosni gol. Kako opisati tu radost koja je ravna osvajanju svjetskog prvenstva? Ej, pa ovo je rezultat, spasili smo čovjeku život! Mogu

Potražna akcija HGSS-a na Rabu 2018.

zamisliti sreću Britanca kada je nakon pet dana agonije ugledao njušku našega potražnog psa Jazzija i spasioce. O sreći njegove obitelji koja je već izgubila svaku nadu da i ne govorimo. Cijeli se Mljet veselio i ponosio nama. Veleposlanstvo i britanske vlasti pune zahvalnosti pripremile su za nas i državna odličja, jer to što smo napravili, uistinu jest rezultat, važniji od medalja i nekih alpinističkih osobnih veselja. Jer ovo nije ni sport, ni nacionalni prestiž, uza sve poštovanje prema Vatrenima. Ovo je bila grozničava utakmica za nečiji život u kojoj Britanac ne bi imao drugu priliku za revanš. Takve odlučujuće utakmice na žalost naši članovi igraju gotovo svaki dan, no srećom sve nas je više i sve smo uspješniji u tome. Ta radost i sreća, taj ponos na HGSS i ekipu čiji sam dio, mnogo mi znači. To je ta nagrada zbog koje se isplati danima po suncu tragati po bespućima, usvajati znanja, strpljivo raditi sa psima, analizirati podatke, učiti od drugih i vrijednim preventivnim radom smanjivati mogućnost tragičnih poraza na terenu.

Naravno da i svi drugi spašeni životi iz stijena, jama ili helikopterom također izazivaju ponos i radost i da zavređuju svoju posebnu priču, ali HGSS je služba traganja, a ne samo spašavanja. O potragama se do sada u »Hrvatskom planinaru« rijetko pisalo iako je ovo, nekad neugledno ružno pače GSS-a koje se pretvorilo u atraktivnog labuda, to davno zavrijedilo, jer je do sada spasilo mnoge živote.

Potražna akcija uz suradnju svih raspoloživih službi

Statistički pokazatelji o našem članstvu

Alan Čaplar, Zagreb

Uz brojne druge poslove, u Uredu HPS-a vodi se evidencija o broju članskih markica poslanih osnovnim planinarskim udrugama članicama HPS-a. Prikupljeni podaci dobar su izvor pokazatelja o planinarstvu u Hrvatskoj. Iznijet ćemo pokazatelje o broju članova u svim hrvatskim županijama. Oni dobro ilustriraju stupanj razvijenosti planinarstva u pojedinim sredinama, a ujedno pružaju zanimljivu sliku suvremenoga hrvatskog planinarstva.

Treba, međutim, napomenuti da prikazani statistički pokazatelji nisu posve realni. Prije svega, broj izdanih članskih markica ne pokazuje uvijek točan broj članova jer su neki od njih istodobno članovi više planinarskih udruga. Drugo: ima udruga koje nakon isteka tekuće godine ne vrate Uredu HPS-a višak članskih markica koje nisu uspjele prodati svojim članovima pa se čini da udruga ima više članova nego što ih stvarno ima.

Nadalje, podaci su iskazani prema sjedištima udruga, a ne prema prebivalištima članova. Tako je, na primjer, član nekog planinarskog društva na području Grada Zagreba koji živi u Sisačkomoslavačkoj županiji evidentiran u Gradu Zagrebu. Valja reći i to da su podaci o broju stanovnika u županijama preuzeti iz Popisa stanovništva 2011. jer je to jedini statistički pouzdan izvor podataka, a poznato je da broj stanovnika stalno opada zbog iseljavanja i negativnog prirodnog priraštaja.

Naposljetku, na usporedivost pokazatelja utječe i administrativno-geografski obuhvat županija. Naime, neke bi županije imale »bolje« pokazatelje da su površinom manje, tj. da unutar svojih granica nemaju velika naseljena planinska područja. Dakako, treba reći i da broj članova nije nužno pokazatelj kvalitete planinarskog rada u nekom društvu ili sredini. Ima planinarskih društava koja su se opredijelila za mali broj članova kako bi bila kompaktna pri organiziranju aktivnosti, ali i glomaznih društava u kojima se

podupire masovnost, premda to može štetiti kvaliteti njihova rada. Zanimljivo bi bilo analizirati broj ostvarenih izleta, prosječan broj sudionika na društvenim izletima u pojedinim udrugama i mnogošto drugo.

Ipak, sve navedene nesavršenosti mogu se u ovom pregledu statističkih pokazatelja zanemariti jer se podjednako odnose na sve županije pa ne utječu značajno na njihove udjele i međusobne omjere.

Podaci iz ove analize odnose se na broj članskih markica HPS-a u 2018. godini (vidi tablicu). U prvom stupcu tablice prikazan je ukupan broj članova svih planinarskih udruga u pojedinoj županiji, a u drugom broj osnovnih planinarskih udruga po županijama. Slijede dva stupca sa statističkim pokazateljima Državnog zavoda za statistiku, zatim tri stupca s izračunanim pokazateljima prosječnog broja članova po osnovnoj planinarskoj udruzi, broja planinara na 1000 stanovnika te broja planinara na površini od 100 km².

Najviše je osnovnih planinarskih udruga u Gradu Zagrebu (57) te Splitsko-dalmatinskoj (42) i Primorsko-goranskoj županiji (32), a za njima slijede Zagrebačka (18), Krapinsko-zagorska i Varaždinska županija (po 16). Broj registriranih udruga svjedoči o raznolikosti planinarske ponude i raznovrsnosti aktivnosti, ali je katkad nastanak novih udruga i posljedica razjedinjenosti planinara u nekoj sredini.

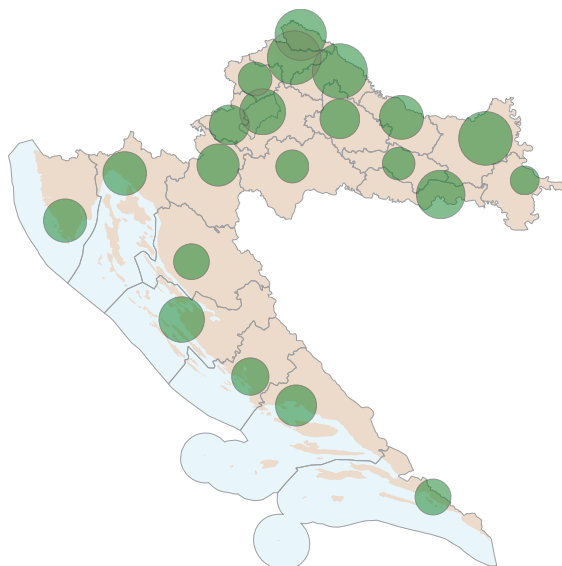
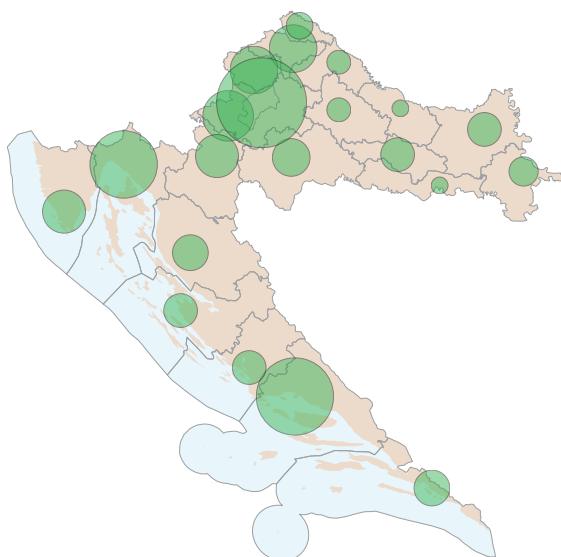
Najveći je broj registriranih planinara, očekivano, u Gradu Zagrebu (7627), a za njim slijede županije u kojima se nalaze velika regionalna središta (Splitsko-dalmatinska županija 4387, Primorsko-goranska 3747, Varaždinska 2844). U čak 10 županija ima manje od 1000 članova planinarskih udruga. Najmanje članova ima u nizinskim (ravničarskim) županijama: Virovitičko-podravskoj (242), Brodsko-posavskoj (257) i Vukovarsko-srijemskoj (314). Zbrojimo

Tablica: Pokazatelji o članstvu planinarske udruge

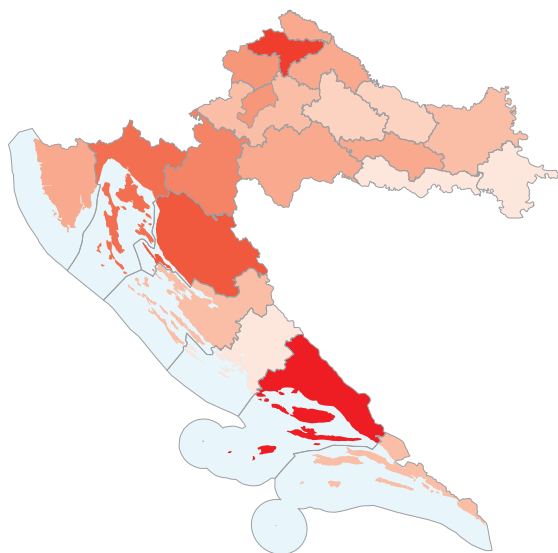
Županija	Broj članova	Broj udruge	Broj stanovnika	Površina (km ²)	Prosječno planinara po udruzi	Broj planinara na 1000 st.	Broj planinara na 100 km ²
Bjelovarsko-bilogorska	402	4	119764	2640	100,50	3,36	15,23
Brodsko-posavska	257	2	158575	2030	128,50	1,62	12,66
Dubrovačko-neretvanska	705	9	122568	1781	78,33	5,75	39,58
Grad Zagreb	7627	57	790017	641	133,81	9,65	1189,86
Istarska	1490	13	208055	2813	114,62	7,16	52,97
Karlovačka	1456	13	128899	3626	112,00	11,30	40,15
Koprivničko-križevačka	762	4	115584	1748	190,50	6,59	43,59
Krapinsko-zagorska	1172	16	132892	1229	73,25	8,82	95,36
Ličko-senjska	684	9	50927	5353	76,00	13,43	12,78
Međimurska	834	5	113804	729	166,80	7,33	114,40
Osječko-baranjska	1316	8	305032	4155	164,50	4,31	31,67
Požeško-slavonska	533	8	78034	1823	66,63	6,83	29,24
Primorsko-goranska	3747	32	296195	3588	117,09	12,65	104,43
Sisačko-moslavačka	687	10	109375	2984	68,70	6,28	23,02
Splitsko-dalmatinska	4387	42	172439	4468	104,45	25,44	98,19
Šibensko-kninska	707	8	454798	4540	88,38	1,55	15,57
Varaždinska	2844	16	175951	1262	177,75	16,16	225,36
Virovitičko-podravska	242	2	84836	2024	121,00	2,85	11,96
Vukovarsko-srijemska	314	6	179521	2454	52,33	1,75	12,80
Zadarska	852	8	170017	3646	106,50	5,01	23,37
Zagrebačka	1758	18	317606	3060	97,67	5,54	57,45
Hrvatska – ukupno	32776	290	4284889	56594	113,02	7,65	57,91

Broj članova po županijama
(veličina kruga prikazuje broj članova)

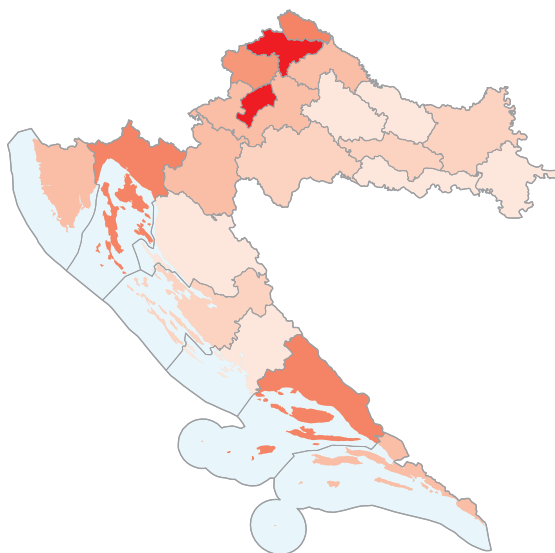
Prosječna veličina osnovnih planinarskih udruge po županijama (veličina kruga prikazuje broj članova u odnosu na broj osnovnih planinarskih udruge)

»Gustoća« planinara u odnosu na broj stanovnika županija
(tamnija boja prikazuje veću zastupljenost)

»Gustoća« planinara u odnosu na površinu županija
(tamnija boja prikazuje veću zastupljenost)

li pokazatelje slavonskih i dalmatinskih županija, dolazimo do podatka da u cijeloj Slavoniji ima 2662 planinara (u 30 osnovnih planinarskih udruga), a u Dalmaciji 6651 (u 67 udruga). To je i razumljivo: planinarstvo ima bolje razvojne osnove tamo gdje je više stanovnika i gdje je više lijepih planina.

Planinarska udruga u Hrvatskoj prosječno ima 113 članova. Prosječno najveći broj članova imaju udruge u Koprivničko-križevačkoj (191), Varaždinskoj (178), Međimurskoj (167) i Osječko-baranjskoj županiji (165). Okosnica planinarskog rada u tim sjevernim županijama uglavnom su velike udruge s dugom tradicijom, koje se nisu cjepkale na manje udruge, već su se uspješno trajno razvijale.

U Hrvatskoj imamo 7,65 registriranih planinara na tisuću stanovnika. Broj ljudi koji pohode planine, a nisu članovi planinarske udruge znatno je veći, no tako je u svim zemljama. Najveću »gustoću« registriranih planinara na 1000 stanovnika imaju Splitsko-dalmatinska (25,44), Varaždinska (16,16) i Ličko-senjska županija (13,43). Na dnu tablice po tom pokazatelju jesu Šibensko-kninska (1,55), Brodsko-posavska (1,65) i Vukovarsko-srijemska županija (1,75).

Usporedimo li podatke o broju registriranih planinara s površinom županija, dobivamo pokazatelj koji bismo mogli nazvati »gustoćom organiziranih planinara na odabranom području«.

Najveću gustoću, dakako, ima Grad Zagreb (1190 planinara na 100 km²), a slijede Varaždinska (225), Međimurska (114), Primorsko-goranska (104) i Splitsko-dalmatinska županija (98). Hrvatski je prosjek 58 planinara na 100 km². Planinari su u odnosu na površinu županije najmanje zastupljeni u Virovitičko-podravskoj (12), Brodsko-posavskoj (13), Ličko-senjskoj (13) i Vukovarsko-srijemskoj županiji (13). Napore dužnosnika planinarskih udruga u tim sredinama da organiziraju planinarske aktivnosti treba gledati s osobitim poštovanjem jer je objektivno mnogo više prepreka u sredinama s malo članova i sredinama udaljenim od visokih planina. To se u ocjeni njihova rada nerijetko neopravdano zanemaruje.

Možemo zaključiti da je planinarstvo uglavnom najrazvijenije u velikim urbanim sredinama te da se rad velikih društava s dugom tradicijom i dobrim trajnim radom odražava i na popularnost planinarenja u pojedinim gradovima i županijama. Prema ovim su pokazateljima glavna žarišta razvijenosti planinarstva Zagreb, Split, Rijeka i Varaždin, a ne treba izgubiti iz vida ni Osijek, Istru, Međimurje, Koprivnicu, Karlovac, Zadar i brojna druga mjesta u kojima se odvijaju atraktivna planinarska zbivanja. Jednako tako, treba s posebnim razumijevanjem gledati na razvoj planinarstva u malim sredinama te podupirati sve one koji na taj način žele unaprijediti društveni život u svojim gradovima i mjestima.

Put u Arovu krunu

Edita Ciglenečki, Sisak

EDITA CIGLENEČKI

Još dok mi je baka, kad bi me uspavljivala ušuškano u pernate jastuke, pričala o Noi i njegovoj arci, u sjećanje mi se urezala planina Ararat. Prema Knjizi postanka, Noina se arka upravo ondje nasukala kad se nakon Velikog potopa voda počela povlačiti.

Vulkanska planina, s koje su se sve spašene vrste života proširile Zemljom, mamila je i gicala maštu jedne trogodišnjakinje. »Baka, a koliko je daleko Ararat od Siska? Jesi li i ti došla s Ararata kad si bila mlada?«, i tako u nedogled. Djetinjstvo i mladost su prohujali, a s prvim znacima osteoporoze, kad su turske vlasti nakon dugo vremena ponovno dozvolile uspone na vrh, počela sam s organizacijom ture u 2019. godini.

Prikupljajući informacije o usponu naišla sam na zastrašujuća iskustva penjača s lokalnim kurdskim vodičima, koji za nekoliko stotina dolara odvođe ljude na lažni vrh ili pak posve neiskusni i bez opreme cvokoću i plačući usred uspona bježe natrag u selo, prepuštajući planinare na milost i nemilost planini. Srećom, jedan prijatelj, iskusen alpinist koji je bio na Araratu, preporučio mi je

profesionalnog vodiča s najboljom zimskom opremom. A nalaženje dobrog vodiča, u čijim će rukama nekoliko dana doslovno biti naši životi, najbitniji je prioritet pri organiziranju alpinističkih uspona. Za buduću je ekspediciju ubrzo sve dogovoreno, a ja u željnom iščekivanju proučavam Ararat sa svih strana i uviđam da je najljepši vidik na planinu iz Armenije.

Uz savršen vidik na Mali i Veliki Ararat s armenske strane, ide i jedna tužna priča. Naime, iako se planina nalazi u Turskoj, Ararat je nacionalni simbol Armenije, i bio je armenski teritorij dok oko 1915. nije došao u turske ruke. Planina Ararat predstavljena je u centru armenskoga grba i najveća je čežnja u srcu svakog Armenca. Pod dojmom te tragične priče, pomislila sam kako bi bilo lijepo jednom posjetiti Armeniju, i premda se na Ararat ne može popeti s te strane jer je granica između Turske i Armenije zatvorena, barem uživati u predivnom vidiku na njegov masiv. I prije nego sam se snašla, iskrsnula je prilika za put u Kavkaz, preko Srbije, Bugarske, Turske i Gruzije, sve do Armenije. U trenutku se maštanje o »možda

jednom« pretvorilo u »za nekoliko tjedana«. Tek toliko da stignem proučiti armenski dio kavkaskog masiva i s lokalnim planinskim vodičem dogovorim uspon na Sjeverni Aragats (4090 m), vulkanski vrh koji je najviši na Malom Kavkazu i ujedno, nakon gubitka Ararata, najviši u Armeniji.

Put prema Armeniji počeo je dolaskom u Istanbul. Dok sam radila na Wind Spiritu, predivnoj jahti bijelih jedara, taj mi je dragulj na Bosporu nekoliko ljetnih sezona bio takoreći drugi dom. U njega sam ponekad slijetala zrakoplovom, no najdojmljiviji ulazi u grad uvijek su bili morskim putem, preko Dardanela, kad bi se vizura grada rastvorila u svoj raskoši pompozni džamija i palača. Ovo je prvi put da u njega dolazim kopnom. Pred svitanje cestom se odmata pogled na usnule gradske brežuljke. Grad me dočekuje molitvenom pjesmom koja se prenosi od džamije do džamije... u nedogled.

Slijedeća dva dana obilazim četvrti u koje turisti ne zalaze, uživam u bizantskim mozaicima Chore, miru unutarnjih dvorišta džamija, moćnoj orguljaškoj glazbi u Bugarskoj crkvi i pogledima s Topkapija. Upijam znakove klinastog pisma na glinenim pločicama iz Sumera koje me godinama fasciniraju, i kojima se sad, pošto sam o njima pisala radove, mogu diviti uživo u postavu Arheološkog muzeja. Dva dana u Istanbulu prošla su u treptaju oka.

Nakon rigoroznog prelaska tursko-gruzijske granice i kratkog odmora u Batumiju, nastavljam put cestom prema Tbilisiju. U jednom trenutku,

dok u autobusu spavaju svi osim vozača i mene, okupan ranojutarnjim suncem iza lanca nižega i pitomoga kavkaskoga gorja, na sjeveru se ukazuje Elbrus. Trljam oči u nevjerici, no karte pokazuju da doista prolazimo regijom južno od najvišeg vrha Europe. Gledajući njegovu moćnu snježnu konturu uživo, zatečena sam i ganuta do točke taljenja.

Idućih dana slijede skitnje Kavkazom uz gruzijsko-rusku granicu, gdje se smaragdno zeleni obronci nježnih kontura pretvaraju u gudure, ponore i litice, koje u svojim njedrima kriju utvrde, manastire i crkve. Penjući se po Pustinjanskim anđelima, samostanima u stijeni na goletnoj visoravni, u kojima još uvijek žive monasi, koračala sam tlo koje prisvajaju i Gruzija i Azerbajdžan. A čim smo krenuli put juga, prema Armeniji, i prešli gruzijsko-armensku granicu, sve se promijenilo. Planine su postale kamenitije, oštrije, surovije. Riječni su se klanci transformirali u ponore, a uska zavojita cesta koja je jedini cestovni prilaz armenskoj prijestolnici Erevanu, puna je golemih rupa. Jedini automobili koje putem susrećemo jesu lade i mercedesi. Doista... na takvoj cesti ništa treće ne može ni preživjeti. Približavajući se Erevanu cesta postaje bolja. A grad predivne arhitekture cijeli je obložen kamenom u svim mogućim crvenkasto-smeđim nijansama.

Redovito sam pratila vremensku prognozu za dan uspona na Aragats, koja baš nije bila obećavajuća. Na nekoliko meteoroloških sajtova predviđale su se velike količine kiše, popodne i snježna mećava,

a »kod Norvežana«, koji su obično najtočniji, uza sve već opisano tu je bila i mogućnost grmljavinskog nevremena. A dok gromovi tuku, u planinu se ne ide.

S recepcije hotela zovem svog vodiča, Serža. Pitam ga što misli o prognozi, no on bezbrižno odgovara da je nije provjeravao. Kad sam ga isprepadala najavom gromova, nazvao je prijatelja koji radi u meteorološkoj stanici na Aragatsu. Prijatelj je poručio da će vrijeme biti dobro. Odlučujem vjerovati domaćima, oni ipak najbolje poznaju svoju planinu.

Sutradan ujutro u četiri sata Serž dolazi po mene u hotel, ukrcavamo se u terenac i krećemo prema planini.

Prema predaji, Ararat i Aragats dvije su sestre razdvojene svađom. Njihova imena zvuče slično, no značenja su im posve različita. O imenu Ararata ima više teorija, a povjesničarka iz Erevana protumačila mi je da slogovi imaju značenje Ar (Bog Stvoritelj) – ar (stvarati) – at (mjesto). Tumačenje imena Aragats nešto je jednostavnije i znatno konkretnije. Aragats znači Arova kruna. Misli se na armenskog kralja Ara u kojega se zaljubila asirska kraljica Semiramida. Ona je predložila lijepom Aru da se vjenčaju i udruže svoja kraljevstva, no Ar ju je odbio. Uvrijeđena je Semiramida tada sa svojim moćnim trupama napala Armeniju, a vulkan Aragats je prema legendi Arova kruna, koju su Armenci sklonili u planine da je sačuvaju od pobješnjele kraljice. Semiramida je u bitci ubila Ara, pa plakala nad njegovim mrtvim tijelom, ali njegova je kruna ostala sačuvana. I doista, glavni krater toga vulkana, čije je dno promjera 13 kilometara, obrubljen je četirima vrhovima nazvanima po stranama svijeta. Istočni, Zapadni, Sjeverni i Južni vrh vjerno oslikavaju konturu krune s četirima zupcima. Moj je cilj Sjeverni vrh (4090 m), najviši u kruni Aragatsa. Postoji i priča o tome da se sveti Grgur Prosvjetitelj, koji je uveo kršćanstvo u Armeniju, običavao moliti na vrhu ove planine.

Nakon dva sata vožnje kaldrmom stižemo do obale ledenjačkog jezera Kari na 3200 m. Na obali se nalazi Opservatorij za proučavanje kozmičkog zračenja, a malo dalje je meteorološka stanica. U tišini pripremamo ruksake za uspon. Serž provjerava užad i opremu za penjanje. Taj je član armenske državne službe za potragu i spašavanje penjač starog kova – koji planinari u trapericama.

Na uspon krećemo prije svitanja. Pred nama je desetak sati hoda. Prvo prilazimo klanцу kroz koji se penjemo do ruba vulkana. S prvim zrakama sunca izbijamo na kalderu, između Južnog i Zapadnog vrha. Lagan vjetar i poneki bijeli oblak naznaka su dobrog vremena. Gledamo u Sjeverni vrh. Ravno je pred nama. Dijeli nas samo bezdano grotlo vulkana. Spuštamo se u grotlo. Putem susrećemo još samo dvije skupine od po nekoliko penjača. Golema Arova kruna danas je samo naša. Spuštajući se do dna vulkana prelazimo preko bijelih ledenjaka, crne, sasušene lave, žučkastih sumpornih polja, zemlje crvene od željezne rude, pa gazimo preko potoka od otopljenih dijelova ledenjaka i zelenkaste mahovine i trave.

Nakon nekoliko sati spustili smo se do dna. Slijedi uspon na Sjeverni vrh po strmom, sipkom terenu. Nakon još nekoliko sati hoda dolazimo do takozvanog »lažnog vrha«, krajnjeg odredišta većine planinara. Ostavljamo ruksake, navlačimo pojase i vežemo se u navez, pa nastavljamo po uskom, drobljivom žiletu. Puše lagan povjetarac, a nježnobijeli oblaci štite nas od sunca. Unatoč zloslutnim prognozama, dan je idealan za penjanje. I s lijeve i s desne strane od nas je ponor. Penjemo se i spuštamo po nazubljenom žiletu i ubrzo smo na vrhu! Dok ja slikam i uživam u vidicima, Serž se primio konkretnog posla: uzima mjere za novo postolje križa, što ga je iz starog postolja odvalio vjetar. Krajolik je nestvarno lijep i, premda djeluje pomalo surovo, sa svakim učinjenim korakom osjećam dobrodošlicu planine.

Nakon kratkog odmora krećemo natrag, istim putem. Ponovno se spuštamo na dno kratera.

Završni dio uspona zahtijeva penjačku vještinu i osiguranje

Na vrhu vulkana

Odlazem ruksak na kamen, sjedam na skorenu lavu i uživam u središtu krune.

Tišina i spokoj ovog mjesta u potpunosti me obuzimaju. Samo jednom u životu, prije šesnaest godina, osjetila sam ovakav mir. To je mir koji sva čula uvodi u blaženstvo bivanja. Bilo je to na Wind Spiritu, pri prelasku Atlantskog oceana. Prošlo je tjedan dana otkako nas je Isusov kip raširenih ruku ispratio iz Lisabona. Magla i hladnoća Staroga Kontinenta obavijenog u zimu ustupile su svoje mjesto suncu. Više nije bilo ptica. U trenutku bonace carevala je tišina bespuća oceana. Dok je pramac grabio morem glatkim poput ulja, gledajući prazna, bijela jedra u nijemom beskraju plavetnila, osjećala sam ovaj isti mir. Uronjena u magičan trenutak bivanja, pomislila sam »Ajme, koje li ljepote! Ovo je savršenstvo! Bolje ne može!« A već je u sljedećem trenutku, tek toliko da pobije prethodnu misao, tik uz bok broda izronilo jato kitova. Osjećam kako su ova dva doživljaja u mom životu povezana, kao da su neka vrsta vremenskih točki, poput točki za vraćanje sustava u računalu. Prije pet godina prolazila sam kroz teška iskustva bolesti. Iscrpljujuće operacije, kemoterapije, borba

za goli život. Bilo je trenutaka kada sam paralelno živjela u tijelu onemoćalom od bolesti i u jednoj drugoj stvarnosti. Stvarnosti u kojoj sam bivala u beskrajima oceana, s jatom kitova. Iz moga su se trbuha rasipale nebrojene srebrnaste niti, a kitovi su ih lovili i držali ustima, i tako me štitili da se ne raspadnem. Bilo je to plutanje u mirnoj ljubavi. A u tjelesnoj stvarnosti uslijedio je oporavak koji je promijenio način na koji doživljavam Život.

U središtu Arove krune zatvaram oči i odlazim u trenutke kada sam primala kemoterapiju, kad sam satima poluonesviještena ležala na pločicama kupaonice, preslaba da ustanem... u trenutke kad su se nakon treće operacije liječnici u intenzivnoj borili za moj život... S ovoga nestvarno moćnog mjesta šaljem ljubav u sve kritične situacije u svojoj prošlosti. I poruku »diši, Dita, diši... sve je dobro... vidjet ćeš, isplati se živjeti... samo diši...«. Je li moguće da u nekim posebno svetim momentima sadašnjosti mijenjamo svoju prošlost? Jesmo li zapravo mi sami svoji anđeli čuvari? Možemo li doći iz neke točke u budućnosti, u kojoj smo dovoljno jaki, čvrsto usidreni u oceanu bivanja, da pomognemo sami

sebi? Ne postoje dokazi da je to moguće. Ne postoje ni dokazi da nije moguće.

Polako otvaram oči, ustajem i s dna usnulog vulkana s neizmjenom zahvalnošću promatram nebo obrubljeno četirima predivnim vrhovima. Serž je već prilično odmaknuo, vrijeme je za povratak. No moje je srce još dugo vremena ostalo u predivnoj Arovoj kruni.

Slijedili su dani provedeni u nestvarnim pejzima južne Armenije. U Erevanu izlaske sunca dočekujem na Kaskadama, s kojih se pruža najljepši vidik na Ararat. Dok sjedim na stijeni iznad samostana Hor Virap u njegovu podnožju, proživljam čežnju ljudi koji svakodnevno gledaju snježni vrh te svete planine na koju se ne mogu popeti. No pri povratku kući, u Istanbulu, svjedočit ću o snazi ljubavi kojoj nitko ne može nametnuti granice, snazi ljubavi prema voljenoj planini pretočenoj u novi život.

Nakon jutarnje šetnje Balatom ležerno uživamo u klasičnom turskom doručku na ulici. Poslužuju nam menemen, kajganu s rajčicom, lukom, paprikom i bijelim sirom. Mirišu svježe ispečene pogače, ekmek, a tu je i nezaobilazni beyaz peynir, slani kozji sir s crnim maslinama. Nakon bezbrojnih crkvi koje smo obišli u prethodna dva tjedna, što po gradovima, a što po nepristupačnim liticama i gudurama, Marko u šali predlaže da posjetimo još jednu. I svi smo za, jer to je armenska crkva

u Istanbulu, što je samo po sebi prilično intrigantno. Nakon polusatne šetnje našli smo se ispred zakračunatih vrata s postavljenim kamerama, okruženih visokim zidom. Poljubivši vrata, gotovo da smo odustali, no Marko je ipak pozvonio. Za pola minute sredovječan muškarac otvara vrata i ljubazno nas poziva unutra. Ulazimo u prostrano obzidano dvorište u čijem je središtu golema krošnja breskve, nacionalnog simbola Armenije. Uokolo po dvorištu posložene se suše svježe obojene klupe iz crkve, a unutrašnjost crkve upravo kreće. No, naš domaćin u potpunosti nam se posvećuje i provodi nas crkvom i župnim dvorom, pa podrumskim hodnicima prepunim freski, koji podsjećaju na katakombe. Ovaj svećenik ne razumije engleski pa se jedva nešto malo uspijevamo sporazumjeti na ruskom. Kada je shvatio da se upravo vraćamo iz njegove rodne Armenije, grlo mu se steglo, a oči ovlažile. Moli nas da malo sjednemo, a njegova žena u trenu pred nas iznosi lubenicu i domaću kavu. Slabo se razumijemo riječima, ali za stolom pod krošnjom breskve naša su srca povezana.

Taman kad smo se počeli oproštati od svojih dragih domaćina, netko je pozvonio na vrata. Žena odlazi otvoriti, i u dvorište ulazi mlađi čovjek s dječakom. To su njihovi sin i unuk. Prilazi mi dječak bademastih očiju i širokog osmjeha. »Hello«, progovara na tečnom engleskom, »my name is Ararat«.

Panorama Erevana s Araratom desno u daljini

Putovanja i usponi koji nas obogaćuju

Intervju s Ines Papert i Lukom Lindičem

Ivana Kasum, Zagreb

Unatoč nepovoljnoj vremenskoj prognozi, memorijalni skup »Glavno da se klajmba« ponovo je početkom listopada 2018. privukao u Brela brojne alpiniste, penjače i planinare koji su došli odati počast dragim alpinistima koji nažalost više nisu s nama – Toniju Rosi, Igoru Skenderu i Krešimiru Milasu. Uz kvalitetnu biokovsku stijenu te topao i prijateljski doček domaćina iz Makarske, posjetitelje skupa privuklo je i najavljeno predavanje renomiranih alpinista Ines Papert iz Njemačke i Luke Lindiča iz Slovenije.

Ines je rođena u Njemačkoj 1974. U planine se zaljubila nakon preseljenja u Bavorsku. U svijetu je poznata kao vrhunska ekspertica za ledno penjanje, a čak je četiri puta bila svjetska prvakinja u lednom penjanju. Usto je zabilježila brojne teške prvenstvene uspone, a obarala je i mnoge rekorde u težinama ispenjanih smje-rova u »ženskoj kategoriji«. U svjetskoj alpini-stičkoj zajednici posebno je poznata po svojem prvenstvenom usponu na Liku Chuli (6719 m) u Nepal. Ističemo ovdje još nekoliko njezinih izvanrednih uspjeha: prvenstveni smjer Cobra

Norte WI5/M8/ED+ 1300 m Kwangde Shar (6093 m) u Nepal, prvenstveni smjer Quantum of Solace WI7+/M7/ABO 600 m Great Walls of China u Kirgistanu, drugo slobodno ponavljanje smjera Camillotti Pellisier 8b, 500 m u Grande Cimi u Dolomitima.

Njezin životni i penjački partner Luka Lindič rođen je u Celju 1988., a već 2014. primio je Zlatni cepin za prvenstveni uspon u sjevernoj stijeni Hagshua u Indiji, a 2009., 2014. i 2016. osvojio je nagradu za najboljeg alpinista Planinarske zveze Slovenije. Ispenjao je mnoge zahtjevne smjerove u Kini, Indiji, Kanadi i Europi. Sudjelovao je u brojnim ekspedicijama, na kojima su postignuti novi, očaravajući uspjesi. Među njima se ističu ispenjani smjerovi kao što su Border Control M7/WI5, 700 m, Great Walls of China u Kirgistanu, Novi smjer ED/M5/WI5 6b, 1300 m na Bhagiratiju III u Indiji. Baš kao i njegova partnerica Ines, Luka je poznat u svijetu po ponavljanju teških mješovitih smjerova poput Rolling Stonesa u Grandes Jorassesu (M8/6a, 1100 m), prvom slobodnom ponavljanju Peklenske Cedevite u Rženiku (M9, 400 m)...

S Ines i Lukom razgovarali smo o njihovoj posljednjoj ekspediciji, alpinizmu, pripremama za teške smjerove, majčinstvu i drugome.

• **Vaša posljednja ekspedicija na Shishapangmu završila je bijegom od smrtonosne lavine. Planirate li se vratiti i ponovno pokušati ispenjati Južnu stijenu?**

• Ines: Za sada nemamo planova da se vratimo, doživljaji su bili previše snažni. Osim toga, odlučila sam da se više neću penjati na planine više od 7000 metara. Postoji još mnogo mogućnosti u svim gorjima svijeta. Velike visine definitivno su mi zanimljive (i Luki također), ali na njima se ne osjećam ugodno. To sigurno ima veze i s našim neugodnim iskustvom, ali i s time da se naš pristup penjanju na visoke planine neće promijeniti. Pristup na osamtisućnjak po »normalki« ne bi mi ništa značio. Nedostajao bi mi izazov alpinizma.

• **Lavina je zatrpana vaš bivak, no ipak ste nekako uspjeli iskopati opremu i spustiti se u bazni logor. Možete li opisati kako ste se osjećali kada ste osjetili nalet lavine, što ste prvo pomislili?**

• Ines: Prva je pomisao bila da što prije napustimo to mjesto. No, i kada smo se maknuli od bivka, još smo dugo bili u opasnosti. U takvim situacijama postupaš vrlo racionalno. Srce ti tuče kao ludo od straha i sretan si što si preživio. Ali u tom si trenutku u stanju šoka.

• **Zašto vam je Južna stijena Shishapangme bila toliko važna?**

• Ines: To je velika stijena na kojoj je ispisana povijest alpinizma. Osim toga, Shishapangma je najniži osamtisućnjak pa smo vjerovali da imamo dobre izgleda s obzirom na to da se još nisam penjala iznad 7000 metara pa nisam ni znala kako ću se osjećati iznad te visine. Naravno da smo planirali ispenjati novi smjer, ali isto smo tako bili otvoreni za sve druge opcije nakon što smo dovoljno dugo proučavali stijenu kako bismo uočili moguće opasnosti.

• **Kako ste se pripremali za taj uspon?**

• Luka: Trčeći, trčeći i još malo trčeći.

• Ines: Pripremali smo se u Alpama, najviše u dugim smjerovima. Naše priječenje Watzmann Familie (prvo zimsko priječenje) bilo je jedan od vrhunaca naših priprema. Zatim velike visinske razlike na tehnički umjerenijem terenu, ali i skijaške ture, planinarenje, letenje i bicikl. Sve što jača noge.

• **Planirate li kakve nove ekspedicije? Imate li kakvih želja?**

• Ines: Trenutačno ne planiramo ponovno ići u Himalaju. Ideje se razvijaju, no nisu još sazrele. Na proljeće planiramo posjetiti kanadski dio Stjenjaka.

• **Luka, u svom blogu napisao si da te činjenica da je Ines majka potaknula na ozbiljnije**

promišljanje o opasnostima i rizicima na velikim visinama i kako ih izbjeći. Dakle, Ines, ovi ti je bio prvi osamtisućnjak, je li za tebe ova ekspedicija bila teža, ozbiljnija?

• Ines: To je bio moj prvi pokušaj da ispenjem osamtisućnjak, no do uspona nije ni došlo nakon lavine na susjednom Nyanang Riju. Da, bila sam puno uzbuđenija nego za prethodnih ekspedicija. Svi su nam na odlasku govorili: »Pazite se, vratite nam se živi i zdravi!«

Taj nas je trenutak oboje potaknuo na razmišljanje, nakraju smo mnogo razgovarali, a bilo je i suza. Pitaš se, što bi bilo da... Ali prestali smo se pitati i zaključili da je sreća bila na našoj strani. Ni ja ni Luka ne želimo se ponovno naći u toliko po život opasnoj situaciji. Zato sada uživamo u Hrvatskoj.

• **Jedno pitanje u ime svih majki koje se penju: Ines, možeš li nam opisati kako si uspjela uskladiti svoju penjačku karijeru s obiteljskim životom? Vodiš li sina sa sobom u planine?**

• Često sam vodila sina sa sobom, tamo gdje se moglo ići s djecom, npr. u Kirgistan do baznog logora, više puta u kanadski Stjenjak, u pustinju u SAD-u i diljem Europe. S osam godina popeo se na Grossglockner, i to vlastitom voljom, a sada s 18 godina penje smjerove težine 8b.

Uvijek sam ga podržavala i motivirala, ali nikad ga nisam ni na što prisiljavala. Vjerujem da djecu ne treba siliti, ali moramo im pružati mogućnosti, koliko je u našoj moći. Osim toga, nemam nikakav recept za uspjeh.

Kada sam odlazila na ekspedicije, došla bi nam baka. Ona je bila najbolja zamjena za mamu pa sam se ja mogla posve usredotočiti na svoj zadatak bez ikakva straha ili dvojbi.

• **Osim ove lavine, koji su vam trenutci u vašim penjačkim karijerama bili najstrašniji?**

• Ines: Kada sam u šestoj dužini »Fisha« u Marmoladi pala u bezdan s golemom ljuskom u rukama. Preživjela sam, ali morala sam se boriti s teškim ozljedama. Nakon toga sam se još dugo bojala pucanja stijene, ali sam se ubrzo, čim sam mogla (dugo na jednoj nozi) opet počela penjati, kako bih se riješila straha. To mi je pomoglo.

• **Ines, osvojila si mnoge nagrade i pobijedila na mnogim natjecanjima u lednom penjanju. Motiviraju li te nagrade, čine li te ponosnom i tjeraju li te da si postavljaš nove ciljeve?**

• Ines: Ja se u prvom redu penjem zbog sebe, ali kao profesionalka moram o tome i pisati. Ponosna sam ako svojim izvještajima i predavanjima mogu nadahnuti ljude. Također sam ponosna kada nakon puno rada i teške borbe ispenjem neki težak smjer. No, mislim da se svaki čovjek tako osjeća kada postigne nešto.

• **Kada si se počela penjati? Jesi li imala uzore?**

• Počela sam se penjati s 23 godine. Tada su mi uzori bili moji prijatelji, a poslije je to postala Lynn Hill.

• **Koje su najvažnije stvari koje uvijek nosite u penjačkom ruksaku?**

• Luka: Solidan ručak – sendvič ili špek. Mrzim žitne pločice.

• **Kupili ste kuću u Istri. Što vam se do sada najviše svidjelo u Hrvatskoj?**

• Luka i Ines: Ljudi su vrlo ljubazni, a krajolik nevjerojatno blag. Vrijeme je mediteransko, a stijene genijalne. Osim toga, oboje volimo tradicionalne kamene kuće pa smo kupili staru ruševinu kako bismo je oživjeli i da jednog dana svojim gostima možemo ponuditi ugodan smještaj u svojem Stonehouse Lodgeu.

• **Gdje ste se do sada penjali u Hrvatskoj? Je li vam netko što preporučio?**

• Luka: Zasad mi se najviše sviđa Kompanj u Istri, to je naš dom ovdje.

• **Stijene Biokova nude mnoge mogućnosti, možda kakav prvenstveni smjer ili ponavljanje nekog zaboravljenog klasika?**

• Luka: Možda, jednog dana.

• **I za kraj, imate li kakav savjet za mlade alpiniste? Gdje potražiti nadahnuće, koliko su važni treninzi i težak rad? Može li se jednostavno prepustiti struji i ostati svoj?**

• Luka: Uvijek je lijepo putovati i upoznavati druge penjače na novim mjestima.

• Ines: Penjanje na različitim vrstama stijene uvijek pomaže u napretku. Ali putovanja su najvažnija, među ostalim, i kako bismo dobili nove ideje. To me uvijek najviše obogaćivalo. Nemojte uvijek ganjati najviše ocjene, penjite i lakše klasične smjere, puno njih. Tako ćete postati brzi, a brzina je osobito važna u alpinizmu.

*S njemačkog prevela
Mia Vrbanac Užarević*

Vladar Julijskih Alpa

Devetogodišnji Porečanin na Triglavu

Daniel Simonetti, Poreč

Još se prošle godine rodila zamisao da poduzmemo uspon na najviši vrh Slovenije. Obavili smo sve pripreme, rezervirali smještaj u domovima, no nažalost, zbog loših vremenskih uvjeta i početka školske godine turu smo morali odgoditi za ovo ljeto. I zaista, 17. kolovoza 2018. nas petero članova Penjačkoga kluba Picugi iz Poreča uputili smo se u srce Triglavskoga nacionalnog parka. Najmlađi član ekipe bio je moj stariji sin, devetogodišnji Lukas, koji voli planine i trenira sportsko penjanje. Ove je godine u kategoriji ciciban osvojio peto mjesto u ukupnom poretku penjačke bolder lige za djecu na području Istre i Kvarnera (BLIK Kids).

Triglav, taj velebni krov Julijskih Alpa, a ujedno i najviši vrh Slovenije, visok je gotovo 3000 metara. Prvi uspon na Triglav izveden je također krajem kolovoza, točnije 26. kolovoza 1778. Tada

su se na vrh uspela četvorica planinara iz Bohinja. Ekipu su činili kirurg Lovrenc Willomitzer, kao vođa, dva rudara te jedan lovac na kozoroge.

Namjeravali smo od Pokljuke na istoku preko Triglava te dolinom Triglavskih jezera do izvora Savice i Bohinjskog jezera na zapadu. S obzirom na Lukasovu dob, procijenio sam da je najpraktičnije put izvesti u tri dana, s dva noćenja u planini. Zamalo je i ove godine put odgođen zato što sam dva dana prije pohoda na trčanju šumom pokraj kuće uganuo gležanj; srećom, »samo« sam istegnuo ligament pa je dobri, stari steznik odradio svoje.

Jedan automobil ostavljamo na parkiralištu Koče pri Savici, pokraj izvora i slapa Savice, gdje se Velika i Mala Savica spajaju i nastavljaju tok prema Bohinjskom jezeru. Ispijajući čaj u hladovini podno stijene Komarče pokazujem svojem društvu put kojim ćemo se posljednjeg dana

DANIEL SIMONETTI

Triglav, taj velební krov Julijskih Alpa, a ujedno i najviši vrh Slovenije, visok je gotovo 3000 metara. Prvi uspon na Triglav izveden je također krajem kolovoza, točnije 26. kolovoza 1778. Tada su se na vrh uspela četvorica planinara iz Bohinja. Ekipu su činili kirurg Lovrenc Willomitzer, kao vođa, dva rudara te jedan lovac na kozoroge

spuštati. Bili su malo zabrinuti, ali nisu ništa rekli. Drugim automobilom vraćamo se prema Pokljuki, visoravni iznad Bleda, poznatoj po zimskom sportskom centru. Prolazak kroz Ribčev Laz iskoristili smo za odmor od puta, točnije za osvježanje u prekrasnom Bohinjskom jezeru, pritom ponovno promatrajući na zapadu stijenu preko koje se Komna obrušava u dolinu. Usput rečeno, Bohinjsko je jezero sa svoja 23°C bilo predivno za kupanje.

Pohod započinjemo s Rudnog polja na Pokljuki, s visine od 1340 metara. Prvo blagim usponom kroz crnogoričnu šumu pa sve strmiom stazom stižemo na Studorski preval (1892 m), gdje počinje svijet gorskih livada, bogat šarenim planinskim cvijećem i raznoraznim ljetćim bićima. Dišemo punim plućima uživajući u vidicima.

Zaobilazimo brdo Tosc i pred nama se odjednom ukazuje vladar Julijskih Alpa, moćni Triglav. Svaki put iznova pogled na nj izaziva u meni divljenje i poštovanje. Sin me malo čudno gleda dok mu objašnjavam da je ona kućica podno vrha

ustvari dom do kojeg moramo stići do večeri. Vjerojatno je mislio: »Ma mož mislit, tata me sigurno zafrkava...«

Ugodnom stazom, sa stalnim pogledom na Triglav, stižemo lako do Vodnikovog doma (1817 m). Lukas veselo govori: »Znao sam, tata, da se šališ!« uvjeren da smo stigli do prvog prenočišta, no ipak nije bilo tako.

Uživamo i odmaramo se jer je još dug put pred nama. Pred nama je dionica puta kojom se trebamo uspeti na Konjsko sedlo (2020 m), gdje je ulaz u »kameni svijet«. Ondje prevladavaju rijetko planinsko bilje, poneka zalutala ovčica i kamen, samo kamen...

Strmim zavojima koračamo po siparu. Posljednjih sat vremena doimalo se kao čitava vječnost, no konačno stižemo do doma Planike (2401 m) nadomak Triglava. Odanle se pruža jedinstven vidik na jug i Spodnje Bohinjske gore. U domu vlada pravi kaos zbog smještaja, no imamo rezervaciju pa nas gospoda Sonja, voditeljica doma, upućuje do sobe. Umorni od puta, jedva čekamo da što prije legnemo i spavamo.

Iz sna nas budi zvuk kapljica kiše koje lupkaju po krovnom prozoru pa se malo duže zadržavamo u udobnosti toplih vreća za spavanje prisluškujući s vremena na vrijeme planinare koji hodaju amotamo hodnikom. Iako se oblačna »kapa« ne odmiče s vrha Triglava, krećemo na uspon prema našem glavnom cilju. Martina će radi trudnoće prijepodne provesti odmarajući se od napornoga prvog dana. Propisno se opremamo i međusobno navezujemo. Lukas negoduje što moramo hodati u navezu, no kad sam mu objasnio da će se, prođe li na ispitu, na sljedećoj turi moći sam osiguravati, prihvaća pravila. Nije lako objasniti devetogodišnjaku, penjaču koji je prošao sve adrenalinske parkove na Poreštini i šire, da sad mora biti vezan uz tatu.

Strmim šljunčanim policama uspinjemo se do prve čelične užadi te strmim kaminom napredujemo prema grebenu Malog Triglava. Nastavljamo po kamenitom, na trenutke oštrom grebenu, dok

nam se otvaraju vidici prema sjeveru i niže, prema Triglavskom domu na Kredarici (2541 m). Vidi se i ljudska »stonoga« kako se s istim ciljem kao i mi penje od Kredarice.

Sigurno napredujemo strmim, stjenovitim svijetom s pomoću klinova i užadi, ali pod samim vrhom Malog Triglava (2725 m) Vanesa zastaje i neće dalje. Pronalazimo joj prikladno mjesto za čekanje u zavjetrini. Kad je obukla pernatu jaknu i udobno se smjestila u zaklonu, nastavljamo s usponom.

Put nas vodi na tanke »žilete« čije se strme litice obrušavaju lijevo prema jugu i Triglavskom kotu, gdje se kao na dlanu nalazi dom Planika, a desno prema Kredarici i ostacima Triglavskog ledenjaka. Ispod nas se gotovo dvije tisuće metara duboko strmoglavluje sjeverna triglavska stijena, koja se ubraja među najviše stijene u Europi. Poznata je po desecima alpinističkih smjerova raznih težina.

Oblučna se »kapa« povremeno povlači i na trenutak otvara pogledu nastavak grebena, te gore, prema vrhu, iznad kojega nema više ničega osim neba. Lukas ushićeno viče: »Tata, vidim vrh!«

Oprezno koračamo prema cilju, ne zaboravljajući rečenice koje je napisao čuveni slovenski alpinist i himalajac Nejc Zaplotnik: »Cilj istinskog penjača nije samo doseći vrh neke udaljene, samotne planine. Naprotiv, više ga zanima put koji ga vodi do njega«.

Odjednom se put izravnao, uspona više nije bilo i pred nama se pojavio Aljažev stup, najviši metalni gorski zaklon u Sloveniji. Nazvan je po župniku iz Dovja koji je 1883. došao u dolinu Vrata, a prvi se put popeo na vrh 1887. Za jedan je gulden od općine Dovje otkupio vrh Triglava i na njemu postavio stup od šest dijelova, koje je u tjedan dana na vrh prenijelo šest nosača.

U tom trenutku nije bilo kraja našoj sreći; odjednom nestaju i umor, i bol u trbuhu, i kratak dah. Bez mnogo riječi, ponos nam se cakli u očima. Nažalost, vidici nisu takvi da bismo mogli uživati u pogledu na ostale julijske velikane, poput Jalovca i Mangarta na zapadu ili Škrlatice na sjeveru, kao ni na udaljenije grebene Karavanki ili pak kamniške vrhove Kočnu i Grintovec na istoku. Nakon kratke okrijepe i hranjenja žutokljunih galica, nužnog fotografiranja i simboličnog »krštenja« penjačkim užetom, oprezno započinjemo sa silaskom

DANIEL SIMONETTI

Kod planinarskog doma Planika

DANIEL SIMONETTI

Sa sinom na triglavskom grebenu

grebenom prema Malom Triglavu i Vanesi koja nas podugo čeka.

Oprezno se mimoilazeći s planinarima na usponu slušamo njihove brojne komentare: »Bravo!«; »Koliko imaš godina?«; »Svaka čast!«... Pridružujemo se Vanesi i zajedno silazimo do Planike, gdje nas, već pomalo zabrinuta, dočekuje Martina.

Kratko se odmaramo, ručamo i odmah krećemo dalje. Vrijeme se u planini popodne uobičajeno kviri. Uz još poneka zahtjevnija mjesta i sajle u stijeni podno Rjavca, u predvečerje stižemo u Tržašku koču na Doliču (2151 m). I baš dok se udobno smještamo u sobi, uz jak vjetar počinje tipičan poslijepodnevni planinski pljusak. Uz razgovor i razmjenu dojmova s Triglava zadovoljno i radosno tonemo u san.

U nedjelju se budimo s prvim zrakama sunca jer nas čeka tehnički nezahtjevan, ali veoma dug i fizički naporan put dolinom Triglavskih jezera, najslikovitijim dijelom Triglavskoga nacionalnog parka. Da dan ne bi započeo lagano, odmah nailazimo na strm uspon siparom podno alpskog velikana Kanjavca (2568 m). Putem susrećemo ovce koje pasu oskudno bilje. Put nas vodi prema prijevoju Čez Hribarice (2358 m) pa dalje »mjesečevom« površinom do Zasavske kočice na

Prehodavcima (2071 m). Dolina Triglavskih jezera duga je 8 km. U njoj se susreću gotovo svi krški oblici na koje je moguće naići u Alpama. Tu su i crvenkaste jurske stijene u kojima se mogu naći fosili. Dolinu omeđuju stijene i sipari okolnih vrhunaca, nalik na Dolomite. Sve lakše dišemo, ali postaje i sve toplije.

Ulazimo u područje klekovine, a potom u šumu, te stižemo do Dvojnog jezera i Koče na Triglavskim jezerima (1685 m). Slijedi okrjepa i odmor te dogovor o nastavku i završetku posljednjeg poglavlja ove lijepe priče. Vraćam svojem društvu misli na prvi dan, kad smo iz Koče pri Savici, ispijajući čaj, promatrali Komarču. Najbrži je silazak do automobila na 653 metara mimo posljednjega od sedam jezera, Črnog jezera (1294 m), upravo niz tu stijenu Komarče preko koje se dolina Triglavskih jezera strmoglavljuje 700 m niže prema Bohinjskom jezeru. Kako je

DANIEL SIMONETTI

Na najvišem vrhu Slovenije

noć prije padala kiša, a i za nedjelju je najavljena mogućnost popodnevni pljuskova, izabrali smo zbog strmih i opasnih stijena Komarče duži, ali sigurniji povratak preko Komne.

Komna je slikovita planinska, krška visoravan na visini od 1300 do 1750 metara. Izdiže se iznad Bohinjskog jezera i nastavlja prema dolini Triglavskih jezera. Najniža izmjerena temperatura u Sloveniji zabilježena je upravo u jednom mrazištu na Komni u siječnju 2009. – čak -49°C . Slijedi veoma zanimljiv dio puta kroz predio gdje se izmjenjuju stijene, mješovite šume, livade i klekovina, veoma sličan našem Gorskom kotaru. Oblaci se postupno nabiru i sunce se odjednom sakrilo. Počinje kišiti, ali smo, srećom, blizu doma na Komni. Sklanjamo se i zadovoljno čekamo prestanak pljuska te uz lokalne delicije gledamo kroz prozor prema Bohinjskom jezeru gotovo tisuću metara ispod nas. Kad je provirilo sunce, iznad jezera se pojavila duga.

Kasno je poslijepodne. Sunce je konačno prevladalo i omogućilo siguran silazak nebrojenim zavojima prema koncu puta u Ukancu. Lukas i Goran kratae vrijeme natječući se tko će nabrojiti više planinarskih markacija.

Kraj pohoda! Noge su umorne, tabani bolni, s ponekim krvavim žuljem i natučanim noktom,

ali lica su sretna i srca ispunjena. Za stolom, uz čaj od mente, razmjenjujemo dojmove s puta. No, trebat će prespavati noć kako bi se dojmovi slegli.

Čudljivo vrijeme na povratku

Olimp, božanska planina

Iskustvo slijepog planinara

Feručo Lazarić, Svetvinčenat

Olimp je mitsko brdo, prebivalište starogrčkih bogova i san mnogih planinara. Zbog njegova posebnog, »božanskog« statusa, i u meni se već dugo razvijala želja da ga posjetim.

Tražeći na internetu informacije o usponu doznao sam da se hrvatski planinari, nažalost, rijetko penju na tu planinu. No, pronašao sam podatak da su na Olimpu nedavno bili članovi PD-a Zaprešić, pa sam ih odmah potražio. Dobijem vodiča spomenutog uspona, a on mi ljubazno odgovori da beogradski PD Železničar često organizira uspone na Mytikas, najviši vrh Olimpa. Odmah im e-mailom šaljem poruku kojom iskazujem svoje zanimanje za neki od budućih uspona. Ubrzo dobivam odgovor da im

se mogu pridružiti, da će im moje sudjelovanje biti veselje, te me upućuju na glavnog vodiča. Šaljem novu poruku u kojoj vodiču objašnjavam svoje stanje i iznosim mu iskustva o planinarenju »na slijepo«. I opet brzo dobivam odgovor kakvom sam se i nadao: da će mu to biti izazov, da izazove obožava i da imam njegov pristanak za sudjelovanje. I piše da su sretni što će sudjelovati u mojem pothvatu! Nastavljamo razmjenjivati elektroničke poruke, prisjećajući se davnih dana kad sam svirao po rovinjskim ljetnim terasama. Tada je tamo bilo mnogo Beogradana, među kojima je, kaže, bio i on. Svijet je malen!

Sada nešto o samom Olimpu. Njegov najviši vrh Mytikas visok je 2917 metara. Do 2800 metara

Stijene Olimpa

može se stići normalnim planinarskim putom, a iznad toga put postaje zahtjevan, pa treba penjačke vještine i opreza. Zamolio sam svog prijatelja, iskusnog penjača, da me malo pouči o penjanju. Tako sam ispenjao četiri smjera na omiljenim penjalištima na Zlatnom rtu i u Istri. Bilo je to predivno iskustvo!

Napokon se približio dan odlaska u Grčku. Vrlo sam zadovoljan, tim više što ću prvi put posjetiti tu zemlju. Rano izjutra ukrcavam svoj pedesetlitrski ruksak s potrepštinama za pet dana. Svoju planinarsku opremu moram dopuniti penjačkim pojasom i karabinerima. Kacigu – ili šlem, kako kaže moj beogradski vodič – uzet će on. Govorim mu da ću tu prazninu u ruksaku popuniti istarskom malvazijom i rakijom, s čime se potpuno složio.

Nisam želio riskirati da zakasnim na vlak za Beograd pa sam u Zagreb krenuo dan ranije. Nakon uvijek ugodnog noćenja, moja draga pratiteljica, inače alpinistkinja, i ja, sređujemo formalnosti oko karata. Uz objavu za domaći prijevoz i profil-karticu za međunarodno putovanje, vrlo sam jeftino prošao. S neznatnim zakašnjenjem izlazimo iz Hrvatske preko graničnog prijelaza Tovarnik – Šid. Prema dogovoru, šaljem poruku vodiču da smo ušli u Srbiju. On nam je vrlo

ljubazno ponudio da će nas dočekati na beogradskom kolodvoru i odvesti na večeru. Tako je i bilo! Moja ga je pratiteljica odmah prepoznala, iako ga nije nikad vidjela, i počela mu mahati. Susret, pozdravljanje, upoznavanje.

Iako smo ga tek upoznali, razgovaramo kao prijatelji. Vodi nas do Skadarlije, tipičnoga beogradskog mjesta s mnogo originalnih restorana. Mnogo je ljudi, gužva, jedva se uspijevamo domoći slobodnog stola. Večera je fantastična! Uz dobru mučkalicu i vino, svirali su predobri glazbenici, violina, harmonika, gitara i kontrabas. Uživao sam!

Ubrzo se upoznajemo s beogradskim planinarima pa se deveteročlana ekipa upućuje kombijem prema Olimpu. Ugodna noćna vožnja, uz povremeno zaustavljanje za »tankanje« kombija i nas samih, kako ne bismo dehidrirali. Nakon desetosatne vožnje stižemo u grčki lučki grad Solun na Egejskom moru. Iako umorni od puta, odmah smo se raštrkali po gradu konzumirajući predobre grčke slastice i razno sušeno voće, od naranača do ananasa. Volim grčku klasičnu filozofiju pa sam se slikao pored Aristotelova spomenika.

Nakon uživanja u grčkim delicijama krećemo prema Olimpu. Polazna je točka uspona mjesto Litohoro. Od njega se još vozimo 18 km zavojitom

cestom do doma Prionija, na visini od tisuću metara. Tu parkiramo, vadimo ruksake, obuvamo gojzerice te praćeni sitnom kišom napokon krećemo prema velikom Olimpu. Prolazimo dolinom Kiklopa, preko Zeusovog potoka i uz bezbroj stuba, najprije kroz bukovu, a zatim kroz borovu šumu, i nakon četiri sata stižemo do drugog doma na 2100 metara.

Dom je pun planinara. Čim smo ušli, skidamo gojzerice i obuvamo papuče. Pijem odličan čaj od trava s Olimpa. Većernji su sati, vodič iznosi program sutrašnjeg uspona. Isprobavamo penjačku opremu, penjački pojas i kacigu. Noćimo na skupnom ležaju i rano ujutro krećemo uzbrdo. Prva skupina ustaje u šest. U njoj sam i ja. Pokušavam se nekako umiti, ali voda curi na kap. Vani sipi kiša, koja bi prema prognozi trebala prestati.

U pratnji dviju dama, alpinistkinja, krećem prema vrhu Mytikasu, staništu grčkih bogova. Uzbuden sam i sretan što se postupno ostvaruje moj san o usponu na Olimp. Uspón nije težak. Približavamo se visini od 2500 metara. Nisam još bio na visinama iznad 1800 metara pa neprestano ispitujem simpatičnu beogradsku alpinistkinju na kojoj smo visini. Odahnuo sam kad smo prešli 2500 metara, jer je sve bilo u najboljem redu.

Nakon tri sata laganog penjanja stižemo na visinu od 2880 metara, gdje stavljamo pojas i kacigu. Znao sam da sad počinje vrlo teška dionica do samoga vrha. Udaljenost od stotinu metara zračne linije i visinsku razliku od četrdeset metara penjali smo dva sata. No, pođimo od početka. Kad smo se opremili, vodič me obavijesti da ulazimo u Kuloar. On ide ispod mene, a iznad mene je moja hrabra pratiteljica. Vezani smo užetom koje je pričvršćeno o moj penjački pojas. Slijede penjanje, spuštanje i dionice koje prelazim četveronoške. Bilo je svega, a ispod nas duboka provalija. Penjao sam se okrenut prema stijeni, a sve je moje pokrete odozgo gledala pratiteljica, povremeno dajući savjete i upute. Lagano sam joj pjevuiso kako bih je nekako uvjerio da sam miran i da se ne bojim.

Nakon dvosatne šok-terapije za moje predivne vodiče, stižemo na vrh. Ne raspoložem riječima kojima bih opisao taj osjećaj! Pobijedio sam samoga sebe i sve one koji nisu vjerovali da slijepi mogu ispenjati Olimp. Zagrlili smo se, čestitaju mi na ostvarenom podvigu, a meni poteknu suze radosnice. Neopisivo je to uzbuđenje i veselje! Fotografiramo se, ali ne zadržavamo se dugo

Feručo Lazarić i Radmilo Marić na vrhu Mytikasu na Olimpu

na vrhu jer bi opet mogla kiša, a to bi bilo vrlo neugodno. Spuštanje je i bez nje opasno, a budu li stijene mokre, bit će još teže i opasnije.

Nakon dva sata spuštanja stižemo do Skale, odakle se dalje ide lakom planinarskom stazom. Nakon trosatne šetnje stižemo do doma. Opet pijem čaj od olimpskih trava.

Čekaju nas još četiri sata silaska do kombija. Pada noć, pljušti kiša, a pred nama je bezbroj stuba. Sav moker, malko umoran od cjelodnev-nog planinarenja i penjanja, ali veseo i pun radosti, stižem po mraku do kombija. Očekuje me ekipa, čestita mi na podvigu. Kombi kreće, a ja se okrenem Olimpu i ponosno kažem: »Jasas Elada andio Olimpos«. To bi po naški bilo: »Doviđenja Grčko, zbogom Olimpe!«

P. S. U putopisima nikad ne imenujem pratitelje s kojima planinarim, ali ovaj ću put s velikim zadovoljstvom učiniti iznimku. Moje dvoje predobrih, prehrabrih, preobzirnih prijatelja, nemam dovoljno riječi da ih opišem, bili su predsjednik PD-a Železničar iz Beograda Radmilo Marić i Kristina Marjanović, članica HPD-a Zagreb-Matica i PD-a slijepih Prijatelji planina. Treba imati u vidu da je taj uspon bio veći podvig za njih same nego za mene. Sto im puta hvala što su vjerovali u mene.

Ostali članovi ove deveteročlane ekipe, koji su mi bili stalno pri ruci, bili su: susjed Zoran, cimer Đorđe, poeta Vladeta, taksist Goran, prevoditelj Zoran i mala, draga Sofija, za mene Sofi.

Nemam vremena

Ivan Hapač, Sveta Nedelja

»Sklopio sam mirovni sporazum s vremenom; niti ono progoni mene, niti ja bježim od njega, jednog dana naći ćemo jedno drugo.«

Mario Lago

Čitajući neku planinarsku literaturu, ili kada sadržaj onoga što čitam ima neke naznake planinarstva ili opisa prirode, nekako se uvijek ponesem u mislima i evo me tamo. Bilo da je to za mene prepoznatljiv sadržaj ili sam možda i bio na opisanom mjestu, svejedno je. Bilo kako bilo, čitanjem spomenute literature prisjećam se prošlih izleta i događanja ili gledam kroz prozor i ne vidim nikakve sličnosti s opisanim ili pak vidim sebe tamo kamo me sadržaj odveo. Nikada miran!

Priroda me zove, a posebno osjećam zov u planinu. Vremena imam dovoljno, jer sam si ga dao. Zašto to znam. Čujete li da ljudi kažu kako nemaju vremena za neke stvari ili događanja u životu? Čudno je to. Svi imamo samo dvadeset i četiri sata u jednom danu ili sedam dana u tjednu, da ne nabrajam sada dalje, a neki kažu da nemaju vremena. Istina leži u našem razmišljanju. Svi imamo dovoljno vremena za stvari ili događanja koja iziskuju naše vrijeme, samo nam naš fokus ili interes određuje za što imamo vremena. Osobno, dok ovo pišem sjedim za stolom u planinarskoj kući na Alanu i nemam vremena za gledanje televizije. Nemam vremena da bih sjedio u kafiću na nekom piću, iako sasvim sigurno, kad bih imao tu potrebu, mogao bih se spustiti na obalu i učiniti to. No, onda ne bih imao vremena za planinu. Zimi, u dvanaestom mjesecu, baš i nije neko pogodno razdoblje za planinarenje po Velebitu, pogotovo ne po njegovom sjevernom dijelu. No, prije desetak mjeseci bio sam se s prijateljem uputio baš u ciklonu koja nije nagoviještala lijepo i stabilno vrijeme. Riskirali smo da idemo do kamo stignemo, a ako nas planina ne pusti, uvijek se možemo vratiti. Imali smo vremena. Toliko su mi dobra sjećanja na taj četverodnevni izlet da se vrlo često sjetim tih trenutaka. Dobrog druženja, sunčanog vremena, iznimnih zimskih boja nakon

bure, snježnih oblika, svježine i podsjećanja kako i priti snijeg može biti izazov i užitak.

Evo interesa zbog kojeg sam našao dovoljno vremena. Poznato je da se sredinom prosinca slavi Dan planina i već nekoliko godina Nacionalni park Sjeverni Velebit prigodnom svečanošću obilježava taj dan u svojoj kući u Krasnu. Moje pozivanje prijatelja da krenu sa mnom nije urodilo plodom. Neki su malo pobolijevali, neki su već prije planirali drugi izlet, a neki jednostavno nisu imali vremena. Naravno da i meteorološka prognoza nije bila baš naklonjena u svojim predviđanjima, no na taj dio previše se ne osvrćem, jer je prijevoj Veliki Alan zaista specifičan i nepredvidljiv što se tiče vremena.

Krenuo sam u petak u prvim popodnevnim satima i polagano vozeći uživam već pri samoj pomisli na mjesto kamo idem. Ponio sam svu potrebnu zimsku opremu za planinarenje, jer se nikad ne zna kakva mi misao može pasti na um. Zimski uvjeti na cesti od Švice prema Krasnu, makar je očišćena, pokazivali su koje je godišnje doba. Program u Krasnu bio je iznimno zanimljiv, jer je prezentiran velik speleološki uspjeh proteklog ljeta. Saznali smo da su speleolozi, njih više od stotinu iz desetak država, uspjeli omogućiti da se dubina Lukine jame poveća za nekoliko desetaka metara te je sada poznata dubina 1421 metar. Slike su bile dojmljive pa su nas ponijele u dubine zajedno s istraživačima. Uvjerljivim prikazom približen nam je i Nacionalni park Risnjak, upotpunjen kratkim filmom o jednom od rijetkih starih zanata – izradi šindre ručnim načinom. Prodajom majice »Lukina jama« počeo je drugi dio svečanosti u kojoj je uprava nacionalnog parka pripremila nekoliko prigodnih jela toga kraja. Nakon svega, dvjestotinjak gostiju nastavilo je druženje do ranih jutarnjih sati, ali bez mene. Nisam imao vremena tu previše ostati, jer iako sam namjeravao prespavati u Krasnu, nešto mi nije dalo mira. U razgovoru s Amigom, velikim poznavateljem Velebita, saznao sam da se večer prije vratio po noći sa Zavižana u Krasno, naravno

pješice, a po izrazu lica vidjelo se da je uživao. Istog trenutka vidio sam pred sobom izazov da po prvi puta stignem do planinarske kuće na Alanu pješice, i to po noći. Zašto ne? Uvijek se mogu vratiti ako se na putu ispriječi nešto riskantno. Iako su me ljubazni domaćini zadržavali, zahvalio sam se i oprostio se s njima, kao i svim poznatima, te krenuo autom preko Oltara, pa prema Jablancu, jer nisam imao vremena duže se zadržavati. Na toj dionici bilo je uz cestu podosta snijega i već sam pogađao do kuda će me na cesti Jablanac – Štirovača planina pustiti. Za svaki slučaj stao sam na prvom velikom zavoju iza zaselka Mujića i opremio se za zimski pohod, da izbjegnem presvlačenje na mećavi ili vjetru. Krenuo sam uzbrdo i cesta je bila prohodna.

Prošavši lovačku kuću iza skretanja prema Starčević podima, bio sam uvjeren da ću uspjeti stići na Alan. Sa svakim sam se zavojem sve više radovao, jer snijega nije bilo gotovo nimalo. Prošlotjedni toplotni udar s previsokom toplinom za to doba godine rastopio je gotovo sav snijeg. Kad sam prošao Izgorilu dragu, mjesto gdje je zadnji veliki zavoj prije Alana, očekivao sam početak poznatih nanosa, vjerojatno i parkiranja pa dalje pješčenje. No, snijega je bilo samo u tragovima. Od nanosa niti traga, pa čak niti pod Rascipanim kukom, gdje ga uvijek ima u to doba godine. Nanosa je bilo tek ispod Buljme, ali ne toliko da bi spriječio daljnju vožnju. Sada je ostao samo još zavoj ispod žičare, ali to je samo desetak minuta prije kuće. Super, jer ovo je nevjerojatno! Za desetak minuta zaustavio sam se pred kućom na Alanu, a visina snijega bila je tek oko dva centimetra. Moja dvojba o tome što ponijeti u ruksaku, a što ostaviti u autu sada je bila izlišna, a tako i o presvlačenju kraj auta na minus tri. Kraj kuće je bilo minus sedam, ali mi je svejedno oko srca bilo nekako toplije. Paljenje vatre, pripremanje za počinak i malo prije ponoći usnuo sam sa smiješkom na licu, zahvalan planini.

Probudio sam se s prvim svjetlom i prvo pomislio na stanje snijega. Padao je nekakav sitni snijeg, ali bio sam siguran da mi od njega ne prijeti nikakva opasnost. Sjedeći u toplom prostoru i gledajući kroz prozor pomislim kako bi bilo dobro otići do Mireva i vidjeti koliko je visok uobičajeni nanos na Tuderevu.

IVAN HAPAC

Čarolije Mireva

Iako je vrijeme prelijepo za hodanje, skoknut ću autom »da uštedim na vremenu«. Htio sam autom što dalje jer je zaista rijetkost da se vozim po ovoj planini, a pao je snijeg. Ima ga više oko moje kuće blizu Zagreba nego na Velebitu. Ne oblačeći se posebno, jer dan je kratak, i da ne gubim vrijeme, sjednem u auto i krenem uzbrdo. Tek je ponad Mireva snijeg bio malo deblji, ali još uvijek tolik da sam bezbrižno vozio dalje. Tek sam prije odvojka za Veliki Lubenovac osjetio da kotači malo dublje propadaju, ali sam i to mjesto uspio proći. To mogu dokazati i fotografijom, ako netko posumnja. Zatim sam okrenuo auto i krenuo natrag prema kući na Alanu. Toliko sam puta vozačima savjetovao kako autom prijeći nanos, a evo mene sada u istoj prilici! Kao da je to bio povod i kazna za mene, auto je proklizao i stao. Znam, pogledao sam na sat bilo je devet sati i tri minute. Još uvijek pun oduševljenja zbog dosegnutog mjesta izašao sam iz auta i tog trenutka nestalo je smješka s mog lica. Uvidio sam da snijeg i nije tako tvrd, tu gdje ga ima više i da mi je auto lijepo utonuo. Sa strugačem za led napravio sam malo mjesta oko kotača, sjeo u auto i unatrag ga nekako pomaknuo za cijelih pola metra. Tenisice na nogama baš nisu odgovarale nastaloj situaciji, ali još jednom sam pokušao strugačem napraviti mjesta oko kotača, no on mi je tog trenutka, puknuvši, otkazao poslušnost.

Mislite li da sam još uvijek bio razdražan svojim uspjehom dolaska autom po snijegu do tog mjesta? Zamalo, pa sam počeo sam sebi dijeliti savjete, no suzdržah se dobronamjerno. Valjalo

Izazov na velebitskoj cesti

je zaključati auto, slikati ga da se tamo negdje mogu diviti svojoj nepromišljenosti (pažljiv izraz za moj postupak) i krenuo sam pješice natrag po prikladan alat. Usput sam razmišljao o činjenici da imam dovoljno vremena, nikud mi se ne žuri, dva dana imam ispred sebe. Primijetili ste, sada više nemam vremena za šetnju i planinarenje po prekrasnom Velebitu s prekrasnim vremenom, ali imam vremena za ono što mi je prioritet.

Obukao sam zimsku opremu, uzeo sam ne jednu već tri lopate i krenuo prema zaglavljenom metalnom čudovištu. Sunce je polako zagrijavalo zrak i sada je temperatura bila samo tri stupnja ispod ništice. Nekako mi trenutno nije bilo drago što se temperatura diže, jer pogoduje snijegu da mi bude još jači protivnik, onako mekan, no ipak sam snimio nekoliko fotografija Mireva u posebnom snježnom ruhu i sjenama koje nisu uvijek ovako razigrane.

Pokušao sam sve štoševe koje me je život naučio. Još jednom sam izvukao natraške auto van iz snijega, »mudro« zaključio da se trebam još jednom okušati i prijeći snijeg, ali drugim tragom. Naravno da je i taj pokušaj očajnika bio neuspješan. Skupljao sam suhe grane naokolo, lopatao, pa

skidao grane i šibljke s drveća podmećući ih pod kotače, pa ponovno lopatao, no na kraju nakon tri sata bespoštedne borbe polagano, polagano, preko tri sloja naslaganih grana i u trećem pokušaju, uspio prijeći preko dvadesetak dužinskih metara snijega.

Bez ikakvih izazova vratio sam se do kuće podosta umoran. Prošla su tri sata od mog prvog polaska, a budući da nisam ništa do tada jeo, odlučio sam da dok si spremim nešto za jesti, dok se malo odmorim, da i nemam baš vremena za neku dužu šetnju. Možda predvečer ili sutra. Predvečer sam otišao samo stotinjak metara od kuće kako bih snimio zalazak sunca i poslao sličice onima koji ponekad »nemaju vremena«.

I evo jutra, ustajem ranije da krenem do neke destinacije, a ono vani magla i ne vidi se deset metara. Nije vrijeme pogodno za šetnju, pa sam se prihvatio pisanja ovih redaka i tako sada, na kraju, budući da želim popiti kavicu »nemam više vremena« za pisanje.

Prebirem po mislima i samo se pojavi. Ne dijeli nikome savjete već im pomogni da razumiju i uvijek nađi vremena za ono što ti je prioritet! Naučio sam nešto. Valjda jesam!?

Proljetno buđenje na stazama Papuka

Valentina Bušić, Osijek

Područje Papuka tajanstveni je trezor prirodnih bogatstva i kulturne baštine, koja je tu i više nego raznovrsna. Floristički najzanimljivije područje Parka prirode Papuk čine brda Turjak, Pliš, Mališćak i Lapjak u blizini Velike. Imajući to u vidu, neolicina hodača, članova HPD-a Bršljan-Jankovac, u idealnom sastavu od osam planinara i osam planinarki uputila se prvoga svibanjskog vikenda ove godine na taj dio Papuka.

Polazište je, kao i uvijek, Velika. Od crkve sv. Augustina krećemo prema početku poučne staze Turjak. Inače brdo Turjak na kojemu se nalazi istomena poučna staza zaštićeni je botanički

rezervat. Staza je duga 6,3 km, a zanimljiva je kako za botaničare tako i za nas planinare koji smo željni upoznati neke ugrožene i zaštićene biljke naše najdraže slavonske planine. Staza vodi stogodišnjom šumom hrasta medunca i crnog jasena kroz vapnenačke travnjake i kamenjarska područja. Čitamo edukativne ploče postavljene uz stazu i promatramo predivnu floru: jaglace, visibabe, đurdice, prekrasnu modru sasu, kockavicu, orhideje, kavkaski divokozjak, crveni likovac, bijeli jasanak, sivu gromotulju i druge. Pa nije ni čudo da kod mladih ljudi diljem svijeta gori interes za botaničkim imenima djece ako se uzme u obzir novoprobudeno zanimanje za prirodu i

Zelena prostranstva Papuka

Hodači na
edukativnoj stazi
Turjak

ekologiju. U bijegu od svakidašnjeg stresa čovjek se ponovno okreće prirodi, otkriva njezinu ljepotu koja se možda najbolje ogleda u cvijeću i bilju. Ovaj put smo se stopili s prirodom pa smo svoja imena davali cvijeću koje nam je bilo nepoznato. Posebnost ove poučne staze je značajna visinska razlika jer kreće s 280, a završava na visini od 720 metara.

Ne vraćamo se odmah u Veliku već idemo dalje putom na vrh Mališćak (740 m), na čijem se kamenom vrhu nalazi sklonište. Sklonište Mališćak nalazi se na pola puta od Velike prema Ivačkoj glavi. Mala je to, ali idilična drvenjara u srcu Papuka koja može smjestiti petnaestak planinara. Iza nje malo niže nalazi se kameni balkon s kojeg se pruža vidik

na središnji Papuk. Sklonište je nedavno obnovljeno te je sada pravo nedirnuto blago u središtu Papuka, daleko od poznatih ruta Slavenskog planinarskog puta.

Pogled s vidikovca nikoga ne može ostaviti ravnodušnim. Bezbroj fotografija nije dostatno kako bi se opisala ljepota koja se s njega pruža. Planinari bi mogli sjediti i uživati tu satima te bi uvijek odlazili ispunjeni nekom pozitivnom energijom.

Nakon odmora nastavljamo prema izvoru Orahove vode. Želite li se osvježiti hladnom izvorskom vodom, to možete učiniti i na izvoru Orahove vode, ali i na brojnim drugim papučkim izvorima.

Kratak odmor, a potom uspon na Ivačku glavu (912 m), drugi po visini vrh Papuka. Svaki korak do njega je vrijedan budući da se na vrhu otvaraju nezaboravni vidici prema najvišim dijelovima Papuka. Ovdje se zabavljamo smišljanjem što ćemo staviti u »geocaching« kutijicu koja je skrivena upravo na vrhu Ivačke glave. Nismo ništa uzeli nego smo ostavili drugima planinarima jedan karabiner ako im zatreba te se upisali u knjižicu, a zatim se vraćamo do odmorišta Orahove vode gdje se pod krošnjama

Biljka kolokvijalno
nazvana Tajči po
našoj planinarki

VALENTINA BUŠIĆ

stoljetnog zelenog bukovog drveća častimo našim planinarskim ručkom.

Pred nama je put grebenom prema starom gradu Stražemanu. S visinom se povećava strmina, a sâm grad uzdignut je na vrhu koji nalikuje krnjem stošću. Prekrasan je izazov istraživati izgubljene srednjovjekovne utvrde Papuka.

Utvrda Stražeman nalazi se na brdu visokom 584 metra, između potoka Stražemanke i Radovanke. U razdoblju između pada Požege i pada Kamengrada, pod Osmanlije je dospjela i stražemanska utvrda, iako o tome nema sačuvanih izravnih povijesnih podataka. Nema podataka niti o vojnom korištenju stražemanske utvrde. Iz osmanlijskih je izvora poznato kako su stanovnici varoši, odnosno podgrada Stražemana, bili dužni održavati utvrdu Kamengrad kao zidari i tesari ili raditi kao klesari topovskih kugli i zato su bili oslobođeni davanja poreza.

Na vrhu se nalazi jedna rupa nalik na vulkanski krater. Neki su planinari pričavali kako su se u njoj skrili kad ih je tu iznenadila hladna ciklona i jak vjetar. Premda su oblaci djelomično zatvorili vidike uživali smo u zelenilu samog vrha i raznobojnim biljkama.

Spuštamo se na sjevernu stranu i krećemo prema Lipovcu (791 m), najvišem vrhu u ovom dijelu Papuka. Iza nas ostaju u daljini šiljasti vrh i zidine Stražemanskoga grada. Kroz bukovu nas šumu prati kišica, ali zbog gustih zelenih krošanja jedva da do nas i dopire. Svi sretni i zadovoljni divimo se zelenim prostranstvima Papuka. Naš vodič Ivan vodi nas do jedne skrivene livade usred šume. To je pravo iznenađenje usred šume vidjeti ovakvu neobičnu ljepoticu, baš poput zelenog baršunastog saga. Livada nije bila u opisu puta, Ivan nas je iznenadio dodatnim sadržajem izleta pa smo tu livadicu u znak zahvalnosti nazvali po njemu.

Sretni smo što smo doživjeli proljetno buđenje prirode na Papuku na

IVAN LONČARIĆ

osobit i nesvakidašnji način! Vraćamo se ispunjeni dojmovima nakon 7 i pol sati hoda i najljepših dvadesetak kilometara kroz samo srce Papuka. Putujući domovima s umorom u nogama, a zadovoljstvom u duši ispunjeni duhom planine mogli smo od Velike prema Kutjevu još jednom izdaleka mahnuti tom čunjastom stražemanskom brdu koje je nestajalo u daljini. Ovaj ću izlet zapamtiti po zelenim papučkim prostranstvima prekrivenim najljepšim cvijećem, mirisnim bagremima, kupinama, divljim ružama, lijanama, kaskadi raznobojnog kamenja, padinama obraslim borovnicama, smijehu, ugodnom druženju i dobrom raspoloženju. Hvala našem vodiču Ivanu Lončariću, koji je pomno osmislio ovaj izlet u okviru ciklusa izleta pod imenom »Po slavonskim gorama«. Voditi druge, unatoč velikoj odgovornosti, ujedno je nešto najljepše što planinarski vodič može pružiti planinarima. Upoznao nas je s najljepšim vidicima Papuka te brojnim usputnim pojedinostima, kako bismo istinski uživali i upoznali prirodu. Vidjelo se to po našim sretnim i zadovoljnim licima, a mi s nestrpljenjem u srcu iščekujemo upoznati neki drugi kutak našega slavonskog gorja.

Na Mališćaku

Kišni Vlašić i sunčani Lisac

Dva izleta u jednom

Željko Vinković, Bjelovar

Zašto bilogorski planinari već deset godina zaredom pohode bosanske planine? Najbolje to zna 36 članova HPD-a Bilogora iz Bjelovara i 11 članova PK-a Hrvatskoga liječničkog zbora iz Zagreba koji su za produžena lipanjskog vikenda 2018. pohodili planine Vlašić i Lisac. U proteklih su deset godina planinari iz Bjelovara trinaest puta, a s prijateljima iz Zagreba četiri puta uživali u čarima planina Bosne i Hercegovine. Kad HPD Bilogora početkom godine objavi godišnji plan izleta, autobus za BiH odmah se popuni.

Jedan je od razloga posjeta bosanskim planinama naš vodič Darko Bogeljić, Zeničanin s mjestom stanovanja u Bjelovaru još od devedesetih godina prošlog stoljeća. On je vodio osam od dosadašnjih trinaest izleta. Njegovi su izleti uvijek temeljito pripremljeni i planirani, s najboljim omjerom hodanja, druženja i razgledavanja

kulturnih znamenitosti. Potvrdilo se to i ovaj put, štoviše, moglo bi se reći da su to bila dva izleta u jednom.

Za putovanje iz Bjelovara na Vlašić izabrao je za nas najkraći prilaz od 270 km, preko graničnog prijelaza Stara Gradiška – Bosanska Gradiška. Svaka nam je minuta važna, moramo stići na vrijeme! Naime, večeras u 20 sati Hrvatska na Svjetskom nogometnom prvenstvu u Rusiji igra protiv čuvene Argentine i nogometnog čarobnjaka Lea Messija. Brzo prolazimo kroz Banju Luku i Kneževu, pa dalje uz rijeku Ugar do mjesta Turbeta, prije Travnika. Slijedi vožnja uzbrdo preko skijaškog centra Babanovca do planinarskog doma »Grof Erik Brandis« na visini od 1509 metara.

Dom u kojem ćemo prespavati prve dvije noći nalazi se na prekrasnoj zaravni Galicama. Službeno je otvoren u svibnju 2018., netom prije

ŽELJKO VINKOVIĆ

Novi planinarski dom PD-a Paklarske stijene iz Travnika

našeg dolaska, a njime upravlja PD Paklarske stijene iz Travnika. Ima 45 ležajeva i stalno je otvoren. Osim vrlo raspoloženih i gostoljubivih domaćina, i gastronomska je ponuda za svaku pohvalu. Svima nam još u ušima odzvanja zajedničko druženje i refren pjesme: »Kafanica, laganica i gitara kojoj fali žica...«. Kao i u pjesmi, tako i kod njih, nije važno odakle si, tko si i što si. Važi samo jesi li raja ili nisi!

Planinarenje po Vlašiću ostat će nam u sjećanju ne samo zbog ljepote te srednjobosanske planine već i zbog kiše koja nas je oprala kao rijetko kada.

Prvi je dio puta vrlo atraktivan zbog vidika i vizura same vlašićke visoravni i podvlašićkoga krajolika naseljenih mjesta. Zasad nas vrijeme služi, ali pred nama se u daljini polako skupljaju teški oblaci. Kratak odmor u planinarskom domu Devečani na visini od 1763 metra, uz pravu bosansku »kafu« i čaj od vlašićkih trava. Vodiči ne odustaju od daljnjeg uspona, premda su oblaci sve tamniji! U planu je uspon na Vlašku gromilu, vrh visok 1919 metara.

Budući da nismo na vrijeme prepoznali upozorenje koje su nam dali oblaci, platili smo cijenu toga propusta. Kiša nas je ulovila i prala dobra dva i pol sata. Razina opremljenosti za zaštitu od kiše bila je vrlo šarolika. Većina planinara imala je dobre kišne kabanice ili imitacije kabanica, ali bilo je i onih koji su podcijenili vremensku prognozu.

Neki su preživjeli kišu u kratkim hlačama (iako su i one duge nakraju propustile vodu), bez gamaša, u lakim, ljetnim – nazovimo ih tako – gojzericama. Treba i to doživjeti da bi se planinu više poštovalo! Preživjeli smo... Zauvijek ćemo se sjećati prethodne velike večeri hrvatskog nogometa kad smo u drugom kolu Svjetskog prvenstva pomeli Argentinu s 3:0.

Drugi dan prijepodne bio je rezerviran za turistički obilazak Travnika, staroga vezirskoga grada u uskoj dolini rijeke Lašve, pod Vlašićem. Travnik je nekad bio prijestolnica Bosne. Tada su u njemu stolovali veziri, sultanovi namjesnici.

ZELJKO VINKOVIĆ

Nakon posjeta memorijalnom muzeju – rodnoj kući Ive Andrića i Starom gradu (srednjovjekovnoj tvrđavi), prepustili smo se čarima travničke kuhinje. Dakako, uživali smo u neodoljivom mirisu i aromi travničkih čevapčića. Stigli smo i na kompleks Plavu vodu, nezaobilaznu turističku destinaciju, poznatu po domaćim pastrvama. Sve dosad doživljeno bilo je tek pola izleta! Najbolje je tek bilo pred nama.

Autobusom se iz Travnika do Zenice najbrže stiže preko prijevoja Vjetrenice. Zenica je grad okružen mnoštvom neobičnih planina i brda, još neobičnijih imena: Smetovi, Kukavica, Zmajevac, Vepar, Vučijak, Uzunove stijene, Lisac, Klopачke stijene, Janjički vrh. Za ovu prigodu odabrali smo planinu Lisac, koju dolina rijeke Bosne odvaja od planine Vepar. Prema narodnoj predaji, planine Lisac i Vepar bile su nekoć jedna planina, sve dok se braća blizanci, koji su dotad živjeli u slozi, nisu smrtno posvađali. Svađu su platili glavom, a planina se od žalosti razdvojila na dva dijela, između kojih je potekla rijeka suza. Kažu da je grob jednog brata na planini Liscu, a drugoga na planini Vepriu.

Iz Zenice nas je autobus dovezao do sela Bukovice, odakle nam je trebalo dva i pol sata do planinarskog doma Lisac (1012 m). Tamo su nas dočekali neviđeno ljubazni domaćini iz zeničkoga PD-a Tajan. Za dobrodošlicu nam prirediše bosanski lonac, a nakon toga dernek do dugo u noć. Da sutradan nije trebalo planinariti, još bih i sad pjevao s gitaristom osobenjakom koji svira sve rock stvari unazad pedeset godina.

Ovdje smo bili bolje sreće s vremenom! Drugi smo se dan popeli na tristotinjak metara viši vrh, na kojem se nalazi relej. Zenica i okolica s vrha su kao na dlanu. Slijedilo je dvosatno spuštanje do autobusa pa put kući.

Na povratku smo posjetili Stari grad Vranduk, utvrdu podignutu krajem 14. stoljeća. Bio je to banski i kraljevski grad u kojem su bosanski kraljevi primali izaslanstva, potpisivali ugovore i izdavali povelje.

Sve opisano najbolji je odgovor na pitanje zašto bjelovarski planinari već deset godina zaredom pohode bosanske planine. Za sve smo to zahvalni svojem vodiču Darku. Bude li nas vodio i ove godine, odmah se prijavljujem za izlet.

Na cvjetnim livadama Lisca

Riječ-dvije o Planinarskom klubu Gojzerice iz Splita

Toplina, ljubav, prijateljstvo, nespitanost, razigranost i osjećaji povezali su ljude različitih životnih dobi i okupili ih u ovu »mladu« planinarsku obitelj – Planinarski klub Gojzerice, s kojim gotovo svake nedjelje pohode planine i uživaju na najljepšim hrvatskim planinskim lokalitetima, od Velebita, Mosora, Kozjaka i Biokova do drugih planina.

Za sve je »kriv« poletan tim od desetak ljudi čija je želja za osnivanjem planinarskoga kluba počela tinjati prije nekih godinu dana, a malo nakon toga njihovi su snovi postali i stvarnost. Iako u Splitu postoji već nekoliko planinarskih udruga, smatrali su da će još jedna biti dodatan motiv Splićanima i žiteljima susjednih mjesta da otkriju čari koje im priroda nudi, znajući da će im se samo jedno penjanje do planinskog vrha uvući pod kožu izazivajući novu strast kojoj će biti teško odoljeti. I imali su pravo...

Opuštenom komunikacijom, energičnom operativom i nadasve ljudskim pristupom i toplinom, zakotrljali su planinski kamenčić koji se u samo godinu dana pretvorio u »gromadu« okupivši oko sebe ljude najrazličitijih životnih dobi, zanimanja, interesa, hobija, ali dobre volje i pozitivnih vibracija.

»Naš klub satkan je od 'dalmatinske mišance', starijih i mlađih članova, uostalom, ovdje godine, status ili zanimanje uopće nisu bitni. Nemamo se potrebe nadmetati ni 'grintati' jer nismo firma i za uloženi rad i trud ne prima se plaća. Svatko na usponu daje od sebe onoliko koliko može. Jasno je da snaga i izdržljivost nisu jednaki kod mlađe i starije populacije, ali kad mladi krenu na uspon poslije subotnjeg izlaska, mogu reći da se snage preklape i imamo ujednačen ritam«, u šali će Marija Paro, inicijatorica osnivanja kluba, ujedno i njegova prva predsjednica, te nastavlja: »Svima koji krenu u osvajanje nekog vrha bitno je da do njega i dođu, malo prije ili poslije, uopće nije važno. Važno je osjetiti čari planinarenja bez mnogo stresa, a to možemo samo uzajamno se pomažući, i onda to više nisam samo 'ja' nego postajemo 'mi'. Dakle, cilj je razvijati se, na osobnom planu raditi na mentalnoj i fizičkoj sposobnosti, a na društvenom planu razvijati empatiju, poštovanje, razumijevanje i druželjubivost«.

U razgovor se uključuje Jelena Šutić (32), »diplomantica« planinarske škole koja sa svojom obitelji živi na otoku Lastovu i na sva »Gojzina« događanja dolazi ni manje ni više nego trajektom, ali zahvaljujući pozitivnosti kojom zrači, ni organiziranje puta, iako ima dvoje djece, ni samo putovanje, nisu joj teški, a još manje prepreka.

»Pa kako bi mi bilo teško kad sam ovdje osjetila pravi obiteljski ugođaj, koji me oduševio, bolje sam upoznala sebe i naučila razumjeti ljude oko sebe. Na

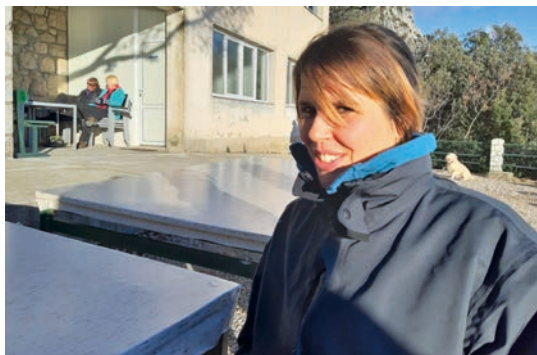
izletima smo se ponekad ponašali kao djeca koju smo tijekom odrastanja zatomili negdje duboko u sebi, ali su se potpomognuta prirodom i razigranošću ponovno vratila. Djetinjasti žar ponovno plamt u meni i uživam u tome. Živim na Lastovu, imam dvoje djece i ovim primjerom želim im pokazati da život nije samo na otoku već i mnogo šire. Pomorske veze uopće nisu prilagođene ljudima koji bi željeli stvarati svoju životnu priču i na kopnu, ali ja se trudim prevladati sve prepreke i biti dio ove planinarske obitelji«, oduševljeno govori Jelena.

Zanos, dodatno potaknut pohađanjem prve planinarske škole u PK-u Gojzerice, ne posustaje. »Imala sam želju planinariti, ali nisam imala s kim, ali sad sam svoje želje i potrebe potpuno uskladila«, kaže Maja Duplančić (37) i dodaje: »Ovo je neopisivo dobro iskustvo, posjetila sam prelijepa mjesta za koja nisam ni znala da postoje, a tako su blizu. Družim se s prekrasnim ljudima bez obzira na dob, a posebno me se dojmilo zajedništvo, sloga i doticaj s prirodom.« Nadopunjava je još jedna »diplomirana« planinarka, Marija Definis Gojanović (59), čija je priča vrlo slična priči svih onih koji se prvi put upute na planinarenje, bez ikakva znanja, reda i poretka:

»Moj prvi izlet bio je na Mosor, krenula sam u osvajanje vrha, a da uopće nisam znala kako se planinari

Zadovoljstvo na vrhu

Osmijesi zadovoljnih planinarki: Maja Duplančić (lijevo), Marija Definis Gojanović i Jelena Šutić (desno)

ponašaju i kako funkcioniraju. Taj moj pokušaj bio je toliko jadan da sam sebe cijelo vrijeme pitala što mi to treba, zašto sam tu i tko me doveo. Međutim, na nagovor prijatelja upisala sam se u planinarsku školu Gojzerice i tamo me dočekalo potpuno novo iskustvo, neopisiv osjećaj slobode, divljine, ljepote, druženje s prekrasnim ljudima i potpuno oduševljenje».

Užitak je promatrati sva ta ozarena lica netom »diplomiranih« planinara i simpatizera kluba koji su tu, ali još nisu imali čast »diplomirati«. Međutim, strpljivo čekaju da u veljači počne nova škola, tijekom koje će se malo bolje upoznati sami sa sobom, svojom izdržljivošću te osobnim željama i mogućnostima.

Zato dragi čitatelji, Gojzerice vas čekaju, dođite i vi!
Anita Palada

PK Gojzerice u Splitu

Mladi Planinarski klub Gojzerice sa sjedištem u Splitu, Getaldićeva 13 (Split 3), osnovan je prije godinu dana, 3. siječnja 2018. Desetak zaljubljenika u prirodu i planinarenje u samo je godinu dana osmišljenim godišnjim planom izleta, dvjema planinarskim školama, opuštenim

ugodajem i snažnom operativom u klub privuklo čak 175 novih planinara, i to ne pasivnih promatrača, već aktivnih članova koji su u protekloj godini u organizaciji Kluba boravili na najljepšim prirodnim područjima diljem Hrvatske, na Velebitu, Biokovu, Kozjaku, Mosoru, te sudjelovali u raznim ekološkim akcijama, čišćenju staze u Gatima i okolišu rijeke Žrnovnice.

U dvije održane opće planinarske škole, proljetnoj i jesenskoj, odškolovala su se 72 polaznika (u prvoj 38, a u drugoj 34), a neki od njih nastavili su se školovati za vodiče i alpiniste. U veljači je započela i treća opća planinarska škola.

Uprava i članovi kluba imaju i vrlo izražen osjećaj za planinarske aktivnosti osoba s invaliditetom, kolektivno im pomažući u »osvajanju« laganijih staza te priređujući s njima u klubu i planinarske pjesničke večeri. Njihova bezgranična empatija nije zaobišla ni beskućnike, za koje su se uključili u akciju kuhanja i pripremanja hrane.

Sve dodatne informacije o učlanjenju mogu se dobiti telefonski ili osobno na klupskom sastanku u Getaldićevoj 13 u Splitu, utorkom od 18:30 do 20:00 h. Telefonski broj je: 091/52-43-103.

Anita Palada

Planinarenje po Velebitu

Članovi PK-a Gojzerice na vrhu Kize na Velebitu

Tomislav Sablek (1925. – 2019.)

U Požegi se 14. siječnja 2019. tiho ugasio život primarijusa dr. Tomislava Sableka. Bio je planinar, alpinist, GSS-ovac, skijaš, skijaški učitelj, organizator, mobilizator i instruktor, graditelj, svjetski putnik i putopisac, filmski snimatelj, vođa velikih pohoda i pola stoljeća suradnik našeg časopisa (1951. – 2001.), jednom riječju svestrani kreativac. Porijeklom je bio iz Češke, a nosio je slavenske i germanske gene (Sudeti), koji su očito obilježili ovu zanimljivu ličnost. Otac mu je bio ugledan trgovac u Požegi, gdje se Tomo i rodio (6. listopada 1925.). Upoznao sam ga 1945. kad smo upisali medicinu u Zagrebu, zajedno smo završili sanitetsku oficirsku školu u

Beogradu (VMA), zajedno smo četiri godine na klinici Šalata specijalizirali ORL, dakle, dobro sam ga upoznao, tako da ovdje smijem skicirati njegov psihogram.

Uvijek je znao što hoće, planovi su mu bili dugoročni i dalekovidni, i nije mirovao dok ih ne bi ostvario. Uspijevao je zahvaljujući neobičnoj upornosti i stečenom ugledu. Sve što je radio bilo je sustavno i uspješno. Znalo se da s njim nije lako, stalno je nešto stvarao i nikome nije dao mira dok se to ne ostvari. Kad nešto započne, nećeš ga se riješiti dok ne popustiš, a i trebali su ga kao uspješnog liječnika i kirurga. Tako je npr. odlučio da Požega mora imati stanicu GSS-a i 1969. ju je osnovao te joj rekordnih 30 godina bio pročelnik. Stanica mora imati svoj dom – i stvorio je prvi dom GSS-a u Hrvatskoj – Nevoljaš na Papuku 1984. Požega mora imati skijaški centar – i nikome u gradu nije dao mira dok na Papuku 1980. nije sagrađena velika skijaška žičara Jezerce. Ako nitko ne može napisati vodič po Papuku, to je mogao prim. Sablek, čak dva izdanja (1987. i 2000.). Takav je bio i kao liječnik: požeškoj bolnici nedostaje ORL odjel? E, imat će ga, i otišao je u Zagreb na ORL specijalizaciju. Sjećam se kako ga je šef klinike pozvao neka mu asistira u nekoj operaciji, a on ga je na opće čuđenje odbio: »To me ne zanima jer takvu operaciju u Požegi neću raditi.« Točno je znao što hoće i što mu treba, otvoren, čovjek od riječi, ponekad neugodno iskren. Kad se vratio u Požegu, osnovao je ORL odjel i ostao mu na čelu do umirovljenja 1991. Bio je 11 godina predsjednik podružnice Hrvatskoga liječničkog zbora u Požegi,

15 godina predsjednik Skijaškog saveza Slavonije, držao je predavanja i nastupao na kongresima.

U životu je postigao sve što je god zacrtao, pa i u obiteljskom životu (postavio je na noge troje djece). Sve, osim skrovite želje da stekne oficirsku epoletu. Ta bi mu izvrsno pristajala jer je uvijek imao vojničko držanje i svuda zavodio gotovo vojnički red. Završio je 1944. njemačku vojnu školu u Stockerauu, ali mu JNA to nije priznala. Zatim je završio oficirsku školu u Beogradu (VMA), ali čin nikad nije dobio unatoč savršenoj disciplini i izvrsnim ocjenama.

Tomo se ni u poznim godinama nije odrekao planinarstva i skijanja, čak ni kad su ga počela

boljeti koljena: »Stisni zube i uživaj dok se još može!« rekao bi. Tek se u dubokoj starosti povukao u kuću i posljednje dane provodio u preslagivanju svojih filmova i dijapozitiva. Kad sam ga koncem prošle godine nazvao da mu čestitam novu godinu, glas mu nije više bio vojnički jasan i snažan. Nekoliko dana poslije zauvijek je utihnuo. Požeško planinarstvo izgubilo je svoga najuglednijeg seniora – čovjeka kakav se rijetko rađa.

prof. dr. Željko Poljak

GSS Stanica Požega nakon osnivanja 1969. (Sablek stoji treći zdesna)

Predstavljeni vodič, dnevnik i zemljovid Istarskog planinarskog puta

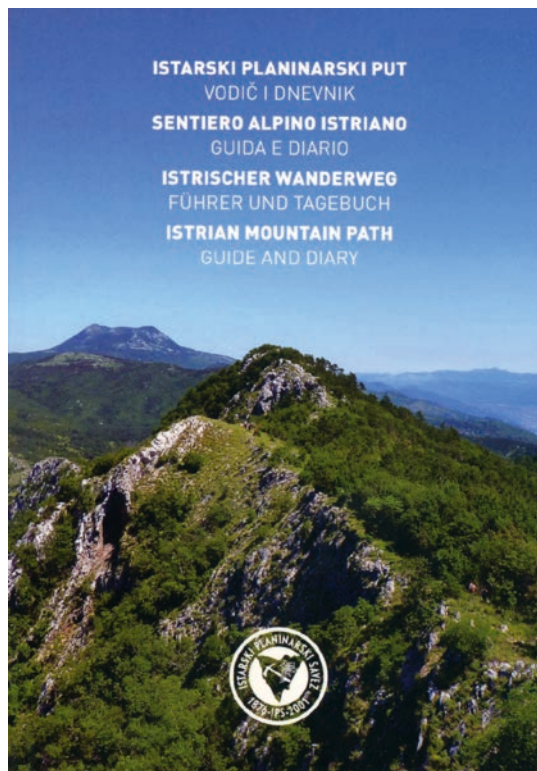
Ročki Dom kulture bio je u petak 24. siječnja mjesto okupljanja svih znatizeljnih planinara koji su pristigli s obiju strana Učke kako bi nazočili predstavljanju drugog, izmijenjenog izdanja vodiča, dnevnika i zemljovida Istarski planinarski put (IPP), u izdanju Istarskog planinarskog saveza (IPS-a).

Novi dnevnik, vodič i zemljovid predstavili su predsjednik IPS-a Goran Šepić te bivši predsjednik IPS-a Vladimir Rojnić.

Vodič i dnevnik tiskani su na četiri jezika (hrvatskom, talijanskom, njemačkom i engleskom), čime se želi doprinijeti turističkoj valorizaciji istarske »uspravane ljepotice« Čićarije te masiva Učke. Veličinom je format pogodan kako bi stao u planinarski ruksak, veličine je B6, ima 221 stranicu, uz vješt dizajnerski otisak studija Sonda iz Vižinade, s 63 fotografije u boji. Obuhvaća osnovne podatke, važne telefonske brojeve i kontakte, a prilagođen je i za GPS navigaciju jer pojašnjava preuzimanje GPX tragova iz Registra planinarskih putova HPS-a.

IPP se sastoji od četiriju dionica. Prva započinje kod Crvenog Vrh a završava na Žbevnici. Druga vodi od Žbevnice do najvišeg vrha Učke – Vojaka, što je ujedno i najviša točka koju IPP doseže. Treća kreće od Vojaka do Sisola, a četvrta započinje na Sisolu a završava na svjetioniku Crna punta nedaleko od Koromačna. Za razliku od prvog izdanja, pridodani su podaci o ukupnom kumulativnom usponu i spustu, te koordinate kontrolnih točaka.

Uz opis trase nalazi se preporuka za obilazak u više kraćih pohoda i za obilazak u jednom neprekidnom pohodu. Na kraju se nalazi prostor za pečate i prigodne bilješke. Planinari koji ispune dnevnik pečatima i pošalju

ga IPS-u dobivaju prigodnu značku IPP-a. Za obilazak u jednom neprekidnom pohodu, dobivaju dodatnu zlatnu značku i priznanje.

IPP je dug 160 kilometara, a za obilazak je potrebno osam dana ili 15-20 jednodnevnih pohoda. IPP-om upravlja IPS, a održavaju ga članice IPS-a, kojih sada ima deset. Te udruge okupljaju ukupno više od 1600 planinara svih dobi. IPS čine sljedeća društva: iz Pule to su Glas Istre i Elektroistra, Skitaci iz Labina, Pazinka iz Pazina, Planik iz Umaga sa svojih pet podružnica, Montero iz Rovinja, HGSS Stanica Pula te pridružene članice PD Opatija, Lisina iz Matulja i Knezgrad iz Lovrana.

Urednik vodiča i dnevnika je Goran Šepić, autor teksta Vladimir Rojnić, recenziju potpisuje dugogodišnji bujski planinar i prvi predsjednik IPS-a Milivoj Topić, a grafičku pripremu izradio je »Studio Sonda« iz Vižinade. Zemljovid IPP-a izrađen je u mjerilu 1:50.000, a sastoji se od dva lista formata B3 s obostranim tiskom, složenih u format B6. Fotografije koje se nalaze u dnevniku veoma su dojmljive, a autori su im Boris Baran, Đulijano Belić, Žužana Dušanić, Darko Kalac, Denis Kurtagić, Sonja Levak, Gordana Playšić, Vladimir Rojnić, Drago Struna, Goran Šepić, Miloš Vrenac. Neke su iz fundusa Javne ustanove Park prirode Učka.

Vladimir Rojnić predstavlja vodič i dnevnik Istarskog planinarskog puta

Rojnić je podsjetio na povijesne početke IPP-a, istaknuvši značajnu ulogu zagrebačkog HPD-a Željezničar i HPD-a Klikun iz Pleternice, a posebno Josipa Sakomana. Spomenuo je kako je tadašnji IPP pod nazivom IPP »Labinska Republika« obuhvaćao i vrhove koji se nalaze u slovenskom dijelu Istre, Slavnik i Kojnik, a vodio je preko Žbavnice do Vojaka. Taj je put zatvoren 1998., a obnovljen je 2006. godine, kada je spojen s Labinskim planinarskim putem i obilaznicom Buje – Buzet – Brest. Tako je nastao put dug 160 kilometara s 27 kontrolnih točaka. U međuvremenu je trasa puta doživjela manje izmjene, a 2018. dodane su još tri kontrolne točke. Rojnić je istaknuo kako se procjenjuje da godišnje na vršni greben dolazi oko deset tisuća ljudi. U prigodi proslave 140 godina planinarstva u Istri, u studenom 2016. u Pazinu je predstavljen zemljovid IPP-a mjerila 1:50.000, autora Gorana Šepića, a to prvo izdanje od 300 primjeraka je »planulo«. Rojnić je istaknuo kako je do sada cijelu trasu prvotnog IPP-a prošlo 2146 planinara, a sadašnjeg IPP-a 179 planinara, od kojih petnaest u jednom neprekinutom pohodu.

Izdavanje ovoga drugog izdanja omogućile su brojne ustanove, tvrtke i pojedinci, markacisti i planinari koji su osmislili i godinama dragovoljno održavaju trasu IPP-a. Za financijske i druge oblike pomoći zaslužni su Upravni odjel za turizam Istarske županije, Udruga Modelna šuma »Sliv rijeke Mirne« u natječaju za Istarsku županiju,

Dio publike na svečanom predstavljanju vodiča i dnevnika IPP-a

sponzori Garmin i Kibuba, »100 milja Istre«, Studio Sonda, TZ grada Opatije, TZ mjesta Ičići; TZ općine Matulji, TZ općine Mošćenička Draga, TZ općine Vrsar, Grad Buzet, Istarska razvojno-turistička agencija, planinari IPS-a, djelatnici JU Park prirode Učka i Komisija za planinarske putove Hrvatskog planinarskog saveza.

Okupljene planinare i goste u Roču pozdravili su buzetski gradonačelnik Siniša Žulić i pročelnica županijskog odjela za turizam Nada Prodan Mraković, a prigodne su pozdrave poslali i Jadranko Stilinović iz HPD-a Japetić, Samobor, te Milivoj Topić.

Anton Finderle

Na 21. Vincekovom pohodu više od 3500 sudionika

Međimurske brežuljke i ove su zime ukrasili mnogo-brojni osmjesi i ozarena lica brojnih planinara i šetača. Stazu od 14,5 km prošlo je više od 3500 planinara i šetača, od toga više od 500 djece. Bili su tu članovi 70-ak planinarskih društava iz Slovenije, Mađarske, Bosne i Hercegovine i Hrvatske.

Nakon sumornog oblačnog jutra došlo je ugodno sunčano poslijepodne, što je još više doprinijelo predivnom pozitivnom ugođaju na Vincekovo stazi kod Murskog Središća. Uz mnogobrojne stajanke i otvorene klijeti te živu glazbu na svakom brdašcu, 4–5 sati polaganog hoda prošlo je u trenu.

Pohod je i ove godine završio u sportskoj dvorani u Murskom Središću, uz ica i piće, ples, te uz mnogobrojne dogovore i planiranje nekih novih susreta. U uvodnom dijelu sve nazočne pozdravili su predsjednica PD-a Bundek Sonja Vršić, gradonačelnik Dražen Srpak i dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica, ali i

posebni gost alpinist Viki Grošelj, koji je po prvi put prošao Vincekovu stazu i obećao da će ponovno doći jer je iznenađen odličnom organizacijom tako masovnog pohoda, gostoljubivošću domaćina i razdraganošću svih koje je susretao na stazi. Brojne pohvale za organizaciju pristigle su sa svih strana.

Domaćini se zahvaljuju svim društvima i sudionicima koji su i ove godine pohodili međimurske brege, a posebno zahvaljuju na logističkoj podršci stanicama HGSS-a Čakovec i Koprivnica te DVD-u Mursko Središće. Zahvalni su također i na medijskoj podršci i

Gužva na međimurskim brežuljcima

potpori brojnih donatora. Članovi PD-a Bundeck zahvaljuju svima koji su bili dio ovogodišnje Vincekove priče te pozivaju sve zainteresirane na sljedeći 22. Vincekov pohod 19. siječnja 2020.

Sonja Vršić

25 godina planinarstva u Belišću

U petak 1. veljače 2019. održana je redovita izvještajna skupština HPD-a Belišće. Budući da je 29. siječnja društvo navršilo 25 godina rada, skupština je bila i svečana. Na njoj se okupilo oko stotinu planinara i gostiju. Sudjelovali su dogradonačelnik Belišća Domagoj Varžić, predsjednik Zajednice sportskih udruga grada Belišća, predstavnik udruge Slavonski planinari Otmar Tosenberger, predstavnici Izviđačkog odreda Iovalius iz Valpova te predstavnici osam planinarskih društava i lokalnih medija.

Predsjednik Goran Maričić u svojem izlaganju osvrnuo se na 25 godina rada HPD-a Belišće, spomenuo osnivače i istaknuo najveće rezultate. Osnivači su bili Ivo Andelfinger i Slobodan Soldo iz Valpova te Krunoslav Hornung i Stjepan Savić iz Belišća. Soldo je u proteklih 25 godina bez prekida pokretač aktivnosti, stalno prisutan u tijelima društva (predsjednik, tajnik, blagajnik i član Izvršnog odbora), vodič izleta i predavač

u planinarskoj školi. Uz zahtjevnju dužnost pročelnika HGSS-a Stanice Osijek i mnogobrojnih pohoda na europske vrhove iznad 4000 metara, koje je gotovo sve ispenjao, Soldo je stalno prisutan i nezamjenjiv oslonac u radu društva. Njegovo izlaganje na Skupštini popraćeno je oduševljenjem i pljeskom.

Od prvog izleta 26. veljače 1994. u šumu Šefkovicu nedaleko od Valpova, belišćanski su planinari prešli gotovo sve planine i otoke Hrvatske. Odlazili su na planine izvan Hrvatske: u BiH, Sloveniju, Italiju, Mađarsku, Crnu Goru, Rumunjsku, Bugarsku, Rusiju, Poljsku, Slovačku, Austriju, Grčku, Švicarsku, Francusku, Tursku, pa i u daleke zemlje u Aziji (Nepal), Africi (Tanzanija) i Južnoj Americi (Argentina). Hornung se već 1994. popeo na NayaKonga (5846 m), 1995. četvorica članova sa Soldom stižu na Mont Blanc. Godine 1997. popeli su se Soldo i Stjepan Savić na Matterhorn, a Hornung na Kilimanjaro. Uslijedili su zahtjevni maratoni, ferate i trekinci, u kojima prednjači Soldo. Godine 2015. Soldo se treći put, a Darko Đakovac prvi put, popeo na Mont Blanc. Tom su prigodom podigli zastavu društva i gradova Belišća i Valpova. Ispenjano je više od 200 vrhova viših od 2000 metara. Mnogi članovi obilaze HPO i druge planinarske obilaznice, a redovito sudjeluju na raznovrsnim memorijalnim i hodočasničkim pohodima.

U vrijeme osnivanja društvo je imalo 49 članova, a danas ima 127 registriranih članova. Kroz društvo su prošla 573 člana. Članovi su uglavnom iz Belišća i Valpova, a ima ih i iz Osijeka i drugih mjesta.

U 2002. uz pomoć tadašnjeg Kombinata Belišće sagrađena je umjetna stijena na kojoj vježbaju penjači, a s obzirom na to da se nalazi u školskoj dvorani, dostupna je i učenicima osnovne škole. Iste godine Soldo osmišljava i s braćom Maričić markira Belišćanski podravski pješački put (BPPP), na kojem se svake godine okuplja i do 300 planinara i izletnika. Na dijelu puta uz rijeku Dravu uređene su šesterokutna nadstrešnica i klupe za odmor. Planinari su sudionici u svim događanjima u gradu Belišću, a nekih su i nositelji aktivnosti, što grad cijeni i uzvraća financijskom potporom. Od 30 članova HGSS-a Stanice Osijek deset su članovi HPD-a Belišće.

Za svoj su rad i društvo i pojedinci primili priznanja Slavanskog planinarskog saveza (sada Udruge Slavonski planinari), a 2013. Soldo i Hornung dobili su srebrni znak HPS-a.

Ova je godina u znaku obilježavanja jubileja. U tijeku su pripreme za izdavanje fotomonografije, predlaganje za priznanja članovima za rad, Skup na BPPP-u i prigodni izleti u visoko gorje.

I u protekloj godini zabilježeni su značajni rezultati. Broj članova povećan je za 20. Zabilježene su 72 različite aktivnosti, od kojih 53 izleta. Na planinskim pohodima 2018. prošli smo planine Slavonije, Moslavačku goru i

Bilogoru, Medvednicu, Kalnik, planine Gorskog kotara (Bjelolasica, Bijeće stijene, Risnjak i Snježnik), najomiljeniju destinaciju Velebit, otoke Cres, Lošinj, Krk, Brač i Šoltu, planine Dalmatinske zagore (Dinara, Promina i Svilaja), planine i mjesta u BiH – Franjevački samostan u Fojnici i piramide u Visokom, Đerđap i Frušku goru u Srbiji, a lijepo je bilo i na Šetnji Valpovštinom, na Osječkom pješačkom putu, Podunavskom putu i u Baranji. Bilo je atraktivnih izleta, kao izlet u Dolomite, gdje je devetoro članova pod Soldinim vodstvom ispenjalo PizBoe (3152 m). Članovi su se popeli u 2018. na Unterrothorn (3104 m), Gran Paradiso (4061 m) u Italiji, Dome des Ecrins (4015 m) i Baarre des Ecrins (4102 m) u Francuskoj. Zoran Marković ispenjao je šest vrhova viših od 2000 metara, a među njima i Musalu (2925 m) u Bugarskoj. Osam članova uspjelo se na najviši vrh Hrvatske, Dinaru (1831 m).

Sudjelovali smo na 68. Danima slavonskih planinara i drugim skupovima na poziv planinarskih društava, memorijalnom pohodu »Anđina baraka« u počast poginulim braniteljima, Našičkom križnom putu, Srednjoeuropskom hodočasničkom putu, na akcijama u gradu, a bili smo organizator i nositelj akcije »Europski tjedan mobilnosti« u Biliću. Priredili smo izložbu fotografija, a Ana Soldo i Petar Dučić održali su interaktivno predavanje o »Annapurna trekingu« po Nepal.

Izrađene su i postavljene nove klupe na odmoru – nositelj ove aktivnosti bio je dopredsjednik društva Zoran Marković, a u akciji su uz članove društva sudjelovali učenici srednje škole.

Nakon prihvaćanja svih izvještaja, plana izleta i rada te financijskog plana, projiciran je video-osvrt na izlete u protekloj godini. I ove je godine gradonačelnik lijepim riječima pohvalio rad društva i obećao potporu grada. Predsjednik Zajednice sportskih udruga i njihovi predstavnici također su pohvalili rad i uputili čestitku za uspjehe društva. Slijedila je planinarska veselica uz glazbu, zakusku i osvježavajuća pića. Kao za

sve skupštine do sada i za skupove na našem BPPP-u, 24 članice je pripremlilo raznovrsne kolače, a četiri su ispekle veliku tortu u obliku Matterhorna, ukrašenu svijećama prskalicama. Tortu je na kolicima u salu doveo osnivač društva Slobodan Soldo, uz pratnju sadašnjeg predsjednika Gorana Maričića, što je popraćeno oduševljenjem sviju okupljenih. Nastavljeno je s pjesmom i plesom, onako kako to planinari znaju.

Nada Donković

170 planinara na Ivanečkoj planinarskoj obilaznici

Povodom Međunarodnog dana planina, u nedjelju 9. prosinca organizirao je PK Ivanec obilazak Ivanečke planinarske obilaznice. Na prvoj kontrolnoj točki ispred crkve Svete Marije Magdalene u Ivancu okupilo se 170 planinara iz mnogobrojnih društava iz Hrvatske, Slovenije i Mađarske. Među njima je bilo i dvadesetak članova mladeži PK-a Ivanec pod vodstvom Vesne Vitez i Ankice Gotić. Trasu obilaznice prošla je i dopredsjednica HPS-a Jadranka Čoklica.

Pohod po Ivanečkoj planinarskoj obilaznici

Sudionici pohoda Ivanečkom planinarskom obilaznicom povodom Međunarodnog dana planina

Na početku se svim nazočnima obratio predsjednik PK-a Ivanec Tomislav Friščić. Najviše je zanimanja bilo za obilazak putom Ivanec – Jamine – Žgano vino – Prigorec – izletište Jarki, dok je 30-ak planinara odabralo obilazak cijele trase pod vodstvom vodiča Duška Viteza i Thomasa Bluma. U izletištu Jarki sve je planinare čekao tradicionalni grah u režiji nezaobilaznih kuhara Jagode i Ivana Strugara, a na Žganom vinu bila je okrepja s čajem i kuhanim vinom. Planinare je u Jarkima zabavljao domaći sastav Faringaši, a ples i druženje nastavili su se sve do kasnih večernjih sati.

Trasa duga 18,5 km obuhvaća ukupno osam lokacija u podnožju planine Ivanščice. Ivanečka planinarska obilaznica, osim što simbolizira planinarstvo ivanečkoga kraja, svakom sudioniku svjedoči o ljepoti planine i ovog dijela Hrvatskog zagorja.

Nikola Nišević

9. Planinarska noć u Ivancu

U prostorijama OPG-a Levanić na Risju održana je 9. Planinarska noć PK-a Ivanec. Nakon uvodnog pozdrava Tomislava Friščića, aktivnosti Kluba u 2018., uz fotografije i video isječke s izleta i tura, predstavio je Davor Pavleković. Ljudveku Cikaču uručeno je priznanje Ivanečke planinarske obilaznice, a zatim su uručena priznanja Hrvatske planinarske obilaznice. Srebrne značke HPO-a za 75 vrhova primili su članovi obitelji Halužan – majka Tatjana i otac Tomislav te sinovi Arian i Patrik, Sanja i Stjepan Štefanec, Jasna i Damir

Ranogajec, te Ankica Gotić. Posebno priznanje za 100 obištenih vrhova primili su Tomislav Gotić i Kristijan Horvat, dok su visoko priznanje za 125 vrhova primili Mirjana Kos i Zdenko Horvat. Priznanje pod nazivom »Osoba godine PK-a Ivanec« primio je Miroslav Rohtek.

Zatim su proglašene najbolje fotografije u natječaju »Birajmo najbolju planinarsku fotografiju«; nagrade u klupskoj kategoriji primili su Marko Belac za fotografiju »Slap Šumi, Ivančica« (1. mjesto), Davor Pavleković za snimak »Jutro na Ravnoj gori« (2. mjesto) te Goran Kežić za fotografiju »Pogled sa Storžiča« (3. mjesto). U otvorenoj kategoriji najbolji je bio Mario

Uz fotografije s fotonatječaja PK-a Ivanec

Strelec (fotografija »Nema više, Viševnik«, 1. mjesto), Vedran Sanković (»Ivanšćica za odvažne«, 2. mjesto) te Tomislav Halužan (»Na putu prema Bledskoj koči«, 3. mjesto). Nagradu urednika primio je Branko Balaško iz Stubičkih Toplica za fotografiju »Panorama Oštrica«.

Nakon svečanoga dijela nastavljeno je druženje uz živu muziku i ples do kasnih sati. Nikola Nišević

3. Novogodišnji planinarski »palačinka« pohod na Špičasti vrh

U nedjelju 6. siječnja organizirao je PD Vršak iz Brod Moravica treći Novogodišnji pohod na Špičasti vrh (702 m). Pozivu se odazvalo više od stotinu planinara iz Rijeke, Crikvenice, Pule, Delnica, Zagreba, Otočca i Kočevja, kao i mnoštvo domaćih Brodmoravičana. Pri usponu po suhom ali hladnom vremenu, po laganoj stazi od Moravičkih Sela do Špičastog vrha, planinari su uživali u prekrasnim vidicima, kako prema rijeci Kupi tako i prema okolnim brdima Gorskog kotara i susjedne Slovenije. Nakon trosatnog »razgibavanja«, veselo planinarsko društvo nastavilo je druženje kod domaćina u Moravičkim Selima, gdje su priređene palačinke s domaćim pekmezom od šljiva i kuhano vino. Sve to pripremile su vrijedne domaćice Marica,

Biba, Tonica, Vlasta, Tanja, Marija, Zdravka i Ljerka. U popodnevnom satima svi su se zadovoljni i s riječima hvale sretno vratili svojim kućama. Emil Tušek

O podrijetlu imena Dinara

Raspravu o porijeklu imena Dinara prvi puta sam čuo na Znanstveno-stručnom skupu »Čovjek i krš« održanom 2016. u Blagaju u BiH. Bio je to referat slovenskog akademika Andreja Kranjca, koji je u kratkom izlaganju iznio pitanje porijekla imena Dinara i daljih izvedenica tog imena, kao npr. Dinarske planine, Dinaridi i dr. Ne treba isticati da je o toj temi bilo rasprave (sažetak je objavljen u Zborniku skupa).

Kao razmjenu za svoj časopis »Speleolog«, Speleološki odsjek HPD-a Željezničar« prima od slovenskih speleologa znanstveni časopis »Acta carsologica«, koji već mnogo godina izdaje Institut za raziskovanje krasa SANU u Postojni, s raznim zanimljivim prilogima iz cijelog svijeta. U broju 1/2018. tiskan je i članak pod nazivom »On the origin of the name Dinara«, odnosno »O postanku imena Dinara«. Napisali su ga već spomenuti akademik Andrej Kranjc i diplomant Luiz Eduardo Panisset Travassos s Katoličkog sveučilišta Minas Gerais u Belo Horizonteu u Brazilu, a stručni je savjetnik bio

Sudionici novogodišnjeg pohoda na Špičasti vrh

Planina Dinara

i profesor Dražen Perica sa Zadarskog sveučilišta. Članak je zanimljiv planinarima, jer je Dinara naša najviša planina, a zanimljiv je i nama speleolozima, jer ta planina obiluje brojnim špiljama i jamama.

U prvom dijelu članka navedeni su prvi zapisi o planini, ali bez imena: Strabon (63. pr. Kr. – 24. po. Kr.), Konstantin VII (10. st), A. Ortelius (1590.), Sambucus

(1592.), Du Val (1663.) i Giacomo Cantelli (1690.). U drugom dijelu članka naveden je naziv Dinara napisan na raznim topografskim kartama, npr: karta Tromeda Austrija – Venecija – Turska iz 1699., karta »Continuatio Mappe Litho Hydrograficae Nationis Slavicae« Baltazara Hacqueta iz 1787., karta F. Portnera iz 1791. – 1797., kao i »Carte militaire et marine de la Dalmatie« iz 1806. U trećem dijelu članka navedena su imena Dinara i izvedenice.

Naziv Dinara prvi spominje Petar Zoranić u knjizi »Planine« 1569., pa Evlija Čelebija (1611. – 1682.) u »Putnom dnevniku«, Alberto Fortis u »Putu po Dalmaciji« 1774., Baltazar Hacquet 1781. – 1783., a poslije i mnogi drugi, kao npr. Jovan Cvijić (razne izvedenice).

Jedna od zanimljivih teorija o postanku imena Dinara potječe od Baltazara Hacqueta. On je ustanovio da se na području gdje žive Iliri, Slaveni i Turci (Vlashticha, Snessnize, Peesheviche i Vellebiche, naziva ih »Dinarizze«) koristi kovani novac koji domaći ljudi zovu »dinari«. Možda otud i ime planini Dinari. Za ovu raspravu korišteno je 36 referenci.

Članak završava zaključkom da podrijetlo imena Dinara nije riješeno i molbom da se u potragu za porijeklom imena Dinara uključe svi koje to zanima, da prouče članak iz časopisa »Acta carsologica« i da raspravi prilože dodatne podatke koje imaju.

Vlado Božić

Uspón prema najvišem vrhu Dinare

- 9. 3. 7. Imbertrek**
Omiš, Omiška Dinara
PD Imber, Omiš
- 9. 3. 100 žena na Sniježnicu**
Kuna Konavoska – Sniježnica
HPD Sniježnica, Dubrovnik
- 9. 3. Planinarski izlet na Krk uz Dan žena**
Krk, Maslinarska staza
PD Naftaplin, Zagreb
- 10. 3. Pohod po Istarskom planinarskom putu**
Čičarija, Veliki Planik
Istarski planinarski savez, Pula
- 10. 3. Grgurevo – Dan grada – obiteljski izlet**
Požeška gora
HPD Gojzerica, Požega
- 10. 3. Pohod Žene u planinu**
Gorski kotar
PD Kamenjak, Rijeka
- 10. 3. Obilazak romarskog puta Belec – Marija Bistrica**
Ivanščica, Belec – Marija Bistrica
HPD Belecgrad, Belec
- 10. 3. 6. Ženski pohod na Kamene svate**
Medvednica, Kameni svati
PD Susjedgrad, Podsused
- 22. 3. Noćni pohod Pozdrav proljeću**
Labin – Skitača
PD Skitaci, Labin
- 23. 3. Plaški, dolinom i planinom**
Plaški
PD Plaške glave, Plaški
- 24. 3. Papučki jaglaci 2019.**
Papuk, Velika
HPD Sokolovac, Požega
- 31. 3. Drugi pohod po Opatijskoj planinarskoj obilaznici**
Učka, Opatijska planinarska obilaznica
PD Opatija, Opatija
- 3. 4. – 5. 6. Planinarska škola HPD-a Zagreb-Matica**
Zagreb
HPD Zagreb-Matica, Zagreb
- 6. – 7. 4. Proljeće u Šumi Striborovo**
Bivio (Rijeka)
PD Kamenjak, Rijeka
- 6. 4. 25. Našički križni put**
Našice i okolica
PD Krndija, Našice
- 6. 4. Lucijanov pohod**
Hrašćinsko humlje
PD Ravna gora, Varaždin
- 6. 4. Beliščanski podravski pješački put**
Beliščanski podravski pješački put
HPD Beliše, Beliše
- 6. 4. Memorijalni Uspón na Stražišće (vrh Sv. Ivan)**
Gornji Obod – Stražišće
HPD Dubrovnik, Dubrovnik
- 6. – 7. 4. 5. Međunarodni planinarski pohod Hajdemo do Vrane**
Vrana, staza Hajdemo do Vrane
PD Belveder, Biograd na Moru
- 7. 4. 10. tradicionalni pohod na Zarin**
Brinje, Škamnica, vrh Zarin
PD Škamnica, Brinje
- 13. 4. Hodanjem k zdravlju**
Karlovac, Aquatika – pl. kuća Zvonimir Plevnik
PD Dubovac, Karlovac
- 13. 4. Planinarski put po Ravnoj gori, od Vindije do Filićevog doma i pohod Cvjetne staze Ravne gore – u potrazi za crnkastom sasom**
Ravna gora
PD Ravna gora, Varaždin
- 13. 4. Svečana akademija povodom 120. obljetnice planinarstva u Krapini**
Krapina
PD Strahinjčica, Krapina
- 13. 4. Mura – međimurska Amazona**
Donje Međimurje
HPD Međimurje, Čakovec
- 13. 4. 27. Rusov pohod na Medvednicu**
Medvednica, Bliznec – Njivice – Hunjka – Sljeme – pl. dom Runolist, Pila – Hunjka – Sljeme – Runolist
PD Ericsson-Nikola Tesla, Zagreb
- 13. 4. Dan HPD-a Petrinja**
Hrastovička gora, pl. dom Matija Filjak, vrh Cepeliš
HPD Petrinja
- 14. 4. Od Ivane do Tadije**
Dilj gora, pl. dom Đuro Pilar
PD Dilj gora, Slavonski Brod
- 14. 4. Proljetni pohod Vinica – Martinščak**
Vinica
HPD Vinica, Duga Resa
- 14. 4. Putovima naših predaka**
Biokovo
SAK Ekstrem, Makarska
- 14. 4. Pohod Dragojlinom stazom na Okić**
Samoborsko gorje, Okić
HPD Željezničar, Zagreb
- 20. 4. Long walk day, pohod Brseč – Skitača**
Brseč – pl. kuća Skitača
PD Skitaci, Labin
- 22. 4. Dan Varaždinskog planinarskog puta**
pl. kuća Ledinec
HPD Dugi vrh, Varaždin
- 22. 4. Memorijalna biciklijada u spomen na Dalibora i Dejana**
Sušići – Dražice
PD Obruč, Jelenje
- 22. 4. Memorijal Petra Penge**
Kružna staza Divojevići – Utori – Divojevići
HPD Malačka, Donja Kaštela
- 22. 4. 2. Međimurski trail – za trkače i planinare**
Međimurski planinarski put
PD Bundeč, Mursko Središće
- 22. 4. Izlet za djecu na Uskrsni ponedjeljak**
Mihanići – Kuna Konavoska
HPD Sniježnica, Dubrovnik
- 22. 4. Uskrsnji ponedjeljak na Sisolu**
Učka, Brseč – Sisol
PD Pljusak, Rijeka

IGLU ŠPORT

Trgovina s najboljom opremom za boravak u prirodi

www.iglusport.hr

